N°. 22. Donderdag 27 Mei 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1909.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

„Oost en West" Ethisch, toch Practisch.

—o—

(Vervolg).

Door omstandigheden moesten wij onze uiteenzettingen over het doel, streven en *werken* van „Oost en West" onderbreken en we waren, hoewel reeds werd vermeld, nog lang niet aan het eind.

Werden verschillende instellingen en sub-commissies reeds besproken, thans is aan de beurt de commissie voor West-Indië oftewel de West-Indische Commissie.

„De Commissie voor West-Indië, ingesteld door de Vereeniging „Oost en West", stelt zich ten doel het behartigen van de belangen van de Nederlandsch West-Indische Koloniën overeenkomstig de statuten der vereeniging „Oost en West".

Art. 3 dier statuten luidt:

„De Vereeniging „Oost en West" beoogt het voortdurend versterken van den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië en het bevorderen van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder."

De vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1. het verspreiden van populaire kennis omtrent

onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën;

2. het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de inlandsche kunstnijverheid;

3. het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hun opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft en desverlangd het houden van toezicht over die kinderen;

4. het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoopen enzoovoorts, aan naar Oost- of West-Indië vertrekkende of van daar aangekomen personen;

5. het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoopen, enzoovoorts, op verlangen aan uit de Indiën komende personen;

6. het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden;

7. het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de vereeniging Oost en West;

8. het aanwenden van andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

De West-Indische Commissie werkt dan ook geheel in dezen zin. Wel werden haar werkzaamheden door de oorlogsomstandigheden ten zeerste belemmerd en ook thans kan nog geen volle kracht ontwikkeld worden, doch er wordt gedaan wat gedaan kan worden.

Pogingen werden aangewend om ook onze „West" op de 4e Nederlandsche Jaarbeurs vertegenwoordigd te krijgen. Door den Gouverneur van Suriname werd hier op gereageerd. Eene bezending monsters van houtsoorten, koffie, cacao, oliën en vezelstoffen gedroogde bacoven werd opgezonden, echter te l om op de Jaarbeurs dienst te doen. Op de 5e N Jaarbeurs kan deze bezending, zoo noodig aan vuld, tot haar recht komen.

Met de te Curaçao opgerichte Huisvlijtschool w verbinding en voor haar producten in Nederland afzetgebied gezocht en geopend. In „Boeatan" k nen daarna deze producten verkrijgbaar gesteld w den. 't Is een kwestie van tijd en geld. Ook hier „Oost en West" zonder materieelen steun niet d wat gedaan *moet* worden. Daarom leden en beg stigers, verleent dien steun!

(Wordt vervolgd).

A. J. GOOSZEN.

Indische Pensioenen.

In de allereerste plaats de voor weduwen en wee verblijdende mededeeling, dat op het Indische grootingsontwerp 1921 drie millioen is uitgetrokk voor eerste bijdrage aan de weduwen- en weez fondsen in verband met de voorgenomen pensioe verhooging. Zooals bekend, bedraagt het weduw pensioen thans 16 pCt. van het traktement van overleden echtgenoot, met een maximum van f 1 's maands en een minimum van f 20 's maands, de grondslag voor de berekening daarvan meer d f 100.— bedraagt. Wanneer die grondslag f 100 of daarbeneden is, heeft een en ander plaats n rato van 20 pCt. met een minimum van f 8 's maands. Omtrent de hoegrootheid van het v hoogingspercentage is nog niets bekend. In In wordt actie gevoerd voor eene verhooging tot pCt. Al vast één categorie van de nouveaux pauvr waarvoor het leven een tikje dragelijker wordt g maakt. Goddank!

Feuilleton.

De uitbarsting van den Goenoeng Kloet.

EEN HERDENKING.

1919 — 20 Mei — 1920.

De macht des doods zal de menschen onvoorziens blijven wegrukken.
Horatius.

20 Mei 1919— met welke smartelijke gevoelens zal tot in lengte van dagen een ieder zich dezen rampzaligen datum herinneren, een ieder, die met het lot van Indië en zijn bewoners begaan is. Zoo schreef ons de heer Coert, resident van Kediri, kort na dien schrikwekkelijken nacht van 19 op 20 Mei, nu juist een jaar geleden, toen in een der vruchtbaarste afdeelingen van het gewest ruim vijfduizend menschen een afschuwelijken dood vonden en bijna 20.000 bouws gronden onder den modder werden bedolven, waardoor een schade van verscheidene millioenen werd veroorzaakt.

Tienduizenden in het geteisterde gewest en ook daarbuiten zullen heden dien nacht der verschrikking herdenken, toen na een verraderlijke rustperiode, de Kloet door een hevige exploisie veertig millioen kub. meters water uit het Kratermeer slingerde en vermengd met zand en modder en geweldige steenen uitstortte over de vruchtbare landouwen van Blitar.

Sedert dien is menige landbouwer teruggekeerd naar het veld dat eens zijn bouwgrond was, naar de plaats waar eens zijn huis stond. En met zijn onverwoestbaar optimisme nam hij de spade op en de dessa's verrijzen weer en de velden worden opnieuw beplant alsof de steeds dreigende Kloet niet bij voortduring een doodschaduw over het landschap spreidt.

Het is nu dan juist een jaar geleden, dat wij aan het zwaar bezochte gebied een bezoek brachten, toen nog nauwelijks de heete modder was afgekoeld, toen, gezegd wag worden, een oogenblik door geheel de wereld een huivering van ontzetting ging en in Nederland direct na den schrikkelijken slag van het Noodlot daar in de zonnige landen van het Oosten, de Liefdadigheid zich op een zoo schitterende wijze organiseerde.

Bijna onzichtbaar, flauw geteekend, maar niettem toch duidelijk te herkennen, lag het monster dien d ver en hoog boven het wijde graf der vele duizenden, d zijn grilligen wil in een marcaberen, donkeren en o heilspellenden nacht den onverwachten dood had ing jaagd, op dien vroegen, lichten Zondagmorgen in n vels, de laatste ijle nevels van den wijkenden nach grauw en grijs, als droeg hij verraderlijk en beaat als h is, een passend boetekleed, berouwvol en treurend o het namelooze leed in een vruchtbare landstreek weinige bang-benauwde uren onmeedoogend gebrach Het werd al spoedig anders met het klimmen van d zon en het lichter worden van den hemel. Want bij ee bocht in den weg, die van Toeloengagoeng over Ngo noet naar Redjotangang gaat, leverde het monster e geheel ander, een imposant beeld op, vloekend in str met alle landelijke attributen van dat overigens paisib gebied. De atmosferische nevels waren verdwenen, d hemel scheen gebroken te zijn, het licht begon te sp len, soms fonkelend op nog dauwnatte landen, maa langs den smallen weg liepen de menschen sprakeloo met oogen zonder glans als geestelijk zieke zwerver van dorp tot dorp zonder een enkelen blik terzijde werpen, naar het Noorden, daar waar iets later op d morgen, het monster stond, brutaal en onbeschaam hoog ten hemel den rookpluim dragend als een p nache van den grimmigen triomfator, die zegeviere zijn vreemd genot uithijgde na de behaalde overwin ning. Een aangrijpende tragiek werd rusteloos gevoe in de ruime omgeving, in het lichte groen, door het fri sche regenwater van 't aschgrauw al ontdaan, in h gezang van de vogels, hier en daar in de boombouque ten, waarin de kleine kampongs wegschuilen, in d wuivende halmen van de rijpende paddi, want daa achter, niet ver achter den weg, die de verkeersad van het groote leven is, waarlangs onophoudeli auto's snorden, niet ver achter het groen van aanpla en geboomte, wijd en troosteloos onder den zonnige hemel het groote graf, het egaalgrauwe, zonder ee treurboom, zonder een eenvoudig bedehuisje, waar d zwerver zou kunnen knielen, als de zon ter kimm neigt, om stil de dooden te herdenken, de vele duizen den, die daar te zamen den eeuwigen slaap waren in gegaan, onder de zware lagen modder ruw en hardvoc tig begraven, want zelfs niet een groene zode, niet éé dekte hun laatste rustplaats.

Wanneer men, komende van Toeloengagoeng, naa het Noorden direct rechts afsloeg na het passeeren va

Volgens de elkaar tegensprekende persberichten schijnt het pensioen van de Indische civiele gepensionneerden te worden verhoogd met 33⅓ pCt. Dit percentage lijkt mij het juiste, omdat, naar verluidt, de Indische civiele pensioenen zullen worden verhoogd met het genoemde procent en men kwalijk een hooger pensioen kan toekennen aan reeds gepensionneerden dan de thans actief dienenden zoulen kunnen erlangen. Het feit, dat de Indische *salarissen* voor bepaalde betrekkingen staan te worden verhoogd, kan *in algemeenen zin* nimmer rede zijn, om den grondslag van *reeds toegekend* pensioen te herzien. Waar zou anders het einde zijn? Of de grondslag voor die *nieuwe* berekening aan billijke eischen voldoet is een geheel andere vraag, die met minstens evenveel klem voor de *oude* berekening kan worden gesteld. Thans zal die grondslag voor 20 Indische dienstjaren vier instede van drie maanden van het gemiddelde activiteits-traktement over (de hoogste) twee jaren (24 maanden) worden, wellicht behoudens enkele afwijkingen, zoodat men na 30 dienstjaren de helft van bedoeld traktement als pensioen kan erlangen. De illussie uit de jeugdjaren, dat men na 20 jaren Indischen dienst met een pensioen kon huiswaarts keeren, waarvan men met 'n beetje goeden wil kon rondkomen, is verdwenen, voor goed. En op zichzelf beschouwd, is dit zoo erg niet. In algemeenen zin is er niets tegen, ja is er zelfs veel voor te zeggen, dat men Indië eerst na 30 dienstjaren den rug toekeert. Voor de gezonden al zeer zeker niet en alhoewel betrokkenen uitteraard vaak zeer uiteenloopende belangen hebben, is het zoo oogenschijnlijk wel veel aanlokkelijker, om 10 jaren eerder met pensioen te gaan. Veelal oogenschijnlijk, omdat men — het meerendeel dan — toch ook weer over den leeftijdsgrens heen is, waarop met veel kans op succes hier naar eene betrekking kan worden omgezien en wordt deze verkregen, de werkgever bij zijne belooning van het gepresteerde werk rekening houdt met het pensioen van den werknemer. Dit stemt den gepensionneerde ontevreden, een gevoel van minderwaardigheid dringt zich bij hem op en de buitenstaander noemt hem kort maar bondig: een onderkruiper, een beneden-de-markt-werker. Dat velen zich zulks noodgedwongen en om verschillende redenen moeten laten welgevallen, wij weten en betreuren het, vooral als het werk absoluut inferieur is aan hun vroegere positie. Velen, die geen werk kunnen vinden, geen onderkruiper willen en noodzakelijk behoeven te zijn, geen inférieur werk wenschen te doen, dooden hun tijd met lezen, wandelen, patience bridge en meer dergelijke, ten slotte weinig bevredigende zaken. Het moet hier maar eens ronduit gezegd, dat het den gerepatrieerde hier méér oogenschijnlijk dan inderdaad voor den wind gaat. En dan nog de absoluut onjuiste meening der totoks, die, al wat z.g. Indisch is over één kam scherende, in die oud-Indische gasten zonder uitzondering richards zien en daarnaar handelen. Wij weten wel beter, dat het slechts aan een enkelen ambtenaar is mogen gelukken om van zijn tractement iets noemenswaardigs over te leggen. Verbeeld U, ieder gepensionneerd Indisch ambtenaar of officier een richard! 't Is om het uit te brullen!...... Toch zijn we dikwijls zelf oorzaak, dat dit idee nog niet als sprookje naar het rijk der fabelen is verwezen. Gebrek aan...... vul maar in, lezer... om kleur te bekennen. 't Staat zoo gekleed, weet U, om rijker te schijnen dan men is. Het doet me denken aan den persoon, die zijn belastingbiljet hooger invulde dan zijn inkomen was.

Ook de categorie der gepensionneerden valt grootendeels onder de nouveaux pauvres en het zullen vooral de menschen met lagere pensioenen zijn, mits te oud of in de onmogelijkheid verkeerende om nog een surplus bij hun inkomsten te verdienen, die met een verhooging van 33⅓ pCt. over een pensioen van

---

die Brantasbrug bij Ngantroe, kon men per auto rijden tot paal 27, langs den weg, die in normalen tijd via Kalipoetjang tot Blitar leidde, naar welke nabij paal 20 ongeveer door het uitslaan van bruggen verder ongangbaar was geworden. Bij het eerstgenoemde punt was een kleine binnenweg, nog, maar moeilijk; voor auto's berijdbaar, welke naar Srengat leidde, de hoofdplaats van het gelijknamige district. De ellende had zich reeds aangekondigd; terwijl men, den rechteroever van den Brantas houdende, voortdurend werd getroffen door het vreedzaam, rustig landschap langs de bochtige rivier, waarbij de pisangs groot en breed-gebladerd en de palmen met hun fijne armen geknakt stonden onder het zware aschgewicht, zag men nu en dan aan zijn linkerhand, waar de bosschage niet te weelderig was een open plek, maar vreemd open, onbestemd, zooals 't op tochten dicht bij zee wel eens gebeuren kan, dat men plotseling een vrij stuk van de zee zien of de zee verondersteld te zijn, daar, waar geen kroon van hoog geboomte meer de aanwezigheid van land verraadt. Die vreemde wijde verte, grijs en monotoom door niets gebroken, door geen woning en geen plant, was het groote graf der ongenoemde duizenden... Srengat was van dit groot moddergraf, dat het gebied bedekte hetwelk vroeger het „stroomgebied" der Kali's Kadjar Temas en Lahar genoemd kan worden, het meest Zuid-Oostelijke punt. Want naar het Westen, het graf doortrekkend, eenige uren te voet, kwam men op het punt, waar eenmaal Oedanawoe was, het meest geteisterde plekje van het zwaar bezochte land. Hier volgde men dan den rand van het moddergraf, dat duizenden menschen omsloot en dat, om zich te vormen, de vernieling noodig had binnen de grenzen van het district van zes duizend bouws sawah gronden en toen duizend bouws tegallen.

Wie het Indische landschap kent kon 't weinig moeite kosten zich voor te stellen, staande aan den rand van 't graf, hoe sappig-groen de sawahs nog moesten zijn geweest, nauwelijks eenige dagen geleden, waar toen de grauwe doodenakker lag als schier een eindelooze vlakte, sinister in haar strenge, grijze eentonigheid. Men moest, na 't eerste moment van onvermijdelijke verslagenheid, bij het eerst aanschouwen dezer woestenij, de fantasie haar werk laten, dat wil zeggen, de fantasie, die van elders, waarheidsgetrouw, uit de herinnering datgene haalde, wat daar zou zijn wanneer het monster het niet anders had gewild. De verbeelding, die hier gemakkelijk was, deed eerst goed beseffen, hoe het landschap in deze streken zwaar was geteisterd.

De grauwe vlakte, gebroken door geen boom en struik, met hier en daar een enkele rotssteen, meer dan anderhalven meter hoog, kilometers meegevoerd in den nacht der verschrikking op de golven der ziedende modder was geen landschap meer, triest en naargeestig zooals er wel andere doode streken zijn, die als het ware in melancholie te zijn gedrenkt.

Dit was geen melancholie meer, dit was ontzetting, dit was geen treurnis meer, dit was doffe wanhoop na radeloosheid en onmacht. De wind woei aan, de weëe lucht van al te lang gelegen lijken kwam onheilspellend mede, dit wijde graf van modder en gesteente scheen een helleoord te zijn voor ons, maar hier paste piëteit, nu het de laatste rustplaats werd van al die duizenden stille, fanatieke, kleine, bruine menschen, die van den Kloet alleen de legenden kenden en het oude verhaal uit vroeger dagen van ontzetting, dat van mond tot mond, van vader op zoon was gegaan.

Hier, aan den zoom van het groote moddergraf, waarvan men in de vele, late middagnevels nauw de overzijde kon zien, waren geen huizen meer en geen sawah's en de menschen, die er moeten zouden leven en den grond moeten bewerken, zouden niet opstaan meer bij hanengekraai of bij het eerste schemerschijnsel van de morgenzon.

Het was een land des Doods: er was geen bloem, er was geen kleur zelfs meer, die leven beloofde, er was geen hoop, er was slechts rouw en angst en de groote ongekende machten, die zelfs in onze verfijnd wetenschappelijke formules geen vaste grenzen vonden.

De lucht der lijken werd sterker, het was of een Doodenwind over 't wijde grauw-grijze graf neerstreek. De wind kwam geluidloos, van ver over het modderland, waaronder de paddi verstikt lag, geluidloos, omdat hij niet spelen kon langs buigende halmen of door het fijne gebladerte der boomen, de nu ontwortelde struiken van dessa-erven, die in modder waren verzakt of onder steenen bedolven. Van achter den goenoeng Pegat, de kleine Strengatheuvels, die den laharstroom dwong zich te splitsen, kwam de doodenwind. Want daar lagen nog de lijken hoog opgestapeld, onbegraven, waar de modderstroom was opgezwiept tegen de, zijn kracht een oogenblik brekende, heuvels. De lijkenlucht werd schier onhoudbaar, maar wie zijn plicht had te doen, blijft op zijn post als hij te helpen had.

(Wordt vervolgd.) J. KONING.

20 jaren niet uit den brand zullen zijn. Ik hoop, dat men van hoogerhand er iets op zal weten te vinden, om hen hierin tegemoet te komen, al twijfel ik er aan in verband met den nieuwen pensioengrondslag voor de actief-dienenden.

Gegeven de verbetering van de hygiënische toestanden in Indië, van het onderwijs en de uitbreiding daarvan, van de wenschelijkheid van meer continuiteit dan voorheen in het ambtelijke e.t.g., van de nadeelen voor velen verbonden aan eene pensionneering op te jeugdigen en voor de arbeidsmarkt hier toch weer te hoogen leeftijd, is er in mijn gedachtengang ruime plaats voor een verschuiving naar boven van den pensioengerechtigden leeftijd, desnoods voor het recht op verkrijgen van pensioen na meer dan 20 jaren. Ik weet wel, dat er bezwaren kunnen en zullen rijzen en dat de groei van Indië voor sommige gevallen uitzondering zal noodig maken, dat alles weet ik, maar — en dit zal men niet grif erkennen — ik acht een verschuiving naar boven niet het minst in het belang van den ambtenaar zelf en zijn gezin, uitzonderingen daargelaten. En zijn excepties op den regel noodig, dat men ze treffe, evenals men zulks voor de directeuren van gouvernements-bedrijven Wenckebach en de Kat deed. Maar, voor wat hoort wat, en dan zal men de pensioenen heel wat beter moeten maken dan thans staat te gebeuren, waartoe dàn ook alle reden aanwezig zal zijn en dan zal het percentage minstens gelijk moeten zijn aan dat waarover de maximum-Hollandsche pensioenen berekend worden. En billijkheidshalve zal men dan eene voorziening moeten treffen voor hen, die door tropische invloeden vroegtijdig worden gepensionneerd. Men zal deze lieden, wier physiek in de tropen geknakt werd, hooger moeten pensionneeren, als blijkt, dat zij daardoor hier in hun onderhoud gehandicapt worden, hetgeen eene commissie van hoogstaande mannen, de geneeskundige raad van het departement van koloniën, zal hebben uit te maken. Ook wanneer zulks later eerst mocht blijken door uitdrukkelijk te constateeren, vroegtijdige invaliditeit zal er voor zoo'n verhooging nog plaats moeten zijn. Hierbij wil ik het voor wat betreft de civiele pensioenen maar laten, al valt er nog heel wat meer van te zeggen.

Over de persberichten aangaande de verhooging der pensioenen van de militaire gepensionneerden kan ik kort zijn. Het Indische leger is nagenoeg in alles steeds zeer stiefmoederlijk bedeeld. Eindelijk wordt daarin afdoende verbetering gebracht. Ook de militaire pensioenen zullen aanmerkelijk worden verhoogd. Naar verluidt zullen de reeds gepensionneerde officieren en militairen hun pensioen verhoogd zien met 40 % beneden de ƒ 2.000.— en daarboven met $33\frac{1}{3}$ %, met een kleine variatie voor de laag-gepensionneerden. Zoo op het oog dus dezelfde, ja zelfs nog een betere verhooging dan de civiele gepensionneerden. Edoch, de ex-militairen zullen bij lange nu niet op gelijk pensioenniveau komen met hunne huidige ranggenooten in actieven dienst, hetgeen voor de civilisten wel het geval zal zijn. Gegeven de groote verdiensten van het Indische Leger van ± 1894 tot ± 1906, zonder te kort te doen aan de periode daarvoor en daarna! —, gegeven de minieme betaling waaronder de pacificatie der buitenbezittingen plaats heeft gehad, kan ik de stemmen volkomen begrijpen, die opgaan om de reeds gepensionneerde Indische officieren en de reeds gegageerde enz. militairen van lageren rang alsnog pensioen te verleenen volgens den met 1 Januari 1920 waarschijnlijk van kracht wordende nieuwen pensioen-grondslag: terugwerkende kracht dus en toepasselijkverklaring voor alle Indische militaire gepensionneerden.

Gelijke monniken, gelijke kappen, is nog altijd Hollandsch!

S. J. AAIJ.

Losse Opmerkingen.

XXI.

In de „Telegraaf" van 20 Mei j.l. komt een zeer interessant artikel voor, getiteld: De actie in de suiker; het standpunt der fabrikanten. Mr. J. van Hasselt, secretaris van de „Beniso" (Bond v Eigenaren van Nederlandsch-Indische Suiker-O dernemingen) betoogt daarin (d.w.z. in een inte view), dat de actie van het Indische fabriekspe neel meestal „verpolitiekt" is en dat de gegron heid der economische grieven uiterst précair Kromo wordt door de fabrikanten overladen met g schenken in natura, zooals goedkoope rijst, kato tjes, garens e. d.

Dit waarborgt dat Kromo zich door een loonsve hooging van b.v. 30 tot 60 cents per dag niet „a weelde zal te buiten gaan" en van de zes maar v of nog minder dagen zou „binnenkomen!"

En dan de min of meer koddige conclusie: De maatregel is dus geheel op zijn welzijn gericht!

De opvoedende kracht van lage loonen „in nutshell"...... Deze beschouwingen sluiten slech voor een gedeelte aan bij de openingsrede van d Volksraad, uitgesproken door den Gouverneur-Ge raal op 18 Mei. Aan het telegrafisch verslag ontle ik de volgende zinsneden:

> Eenige voormannen van den Sarekat Isl zijn volstrekt onbetrouwbaar gebleken. De vereeniging is in discrediet geraakt. Goe uitingen van de volksbeweging blijven onm baar voor de ontwikkeling van het inlands bestuur bij de gewichtige taak der leidi van de bevolking. *Een deel der onrust ond de bevolking komt uit duurte en onvoldoen arbeidsvoorwaarden voort.*
>
> *De werkgevers beloonen eerst na lang ta men en nog ver van algemeen den arb beter.*

In welke zinsneden ik eenige regels cursiveerde. Dat er veel onzuivere „politiek" bij de suike actie zit...... ook jaloezie op de hooge tantièm (administrateur Djati-Roto krijgt maar event 580.000 gulden in één jaar)...... accoord!

Maar toch zeker minstens evenveel economi Waarom willigen anders — blijkens telegramme — de directies telkens de looneischen in? Aarzelen en met tegenzin!

Volkomen juist lijken mij echter de volgende ui latingen in het interview:

> en bovendien onderstreept u dit voor eens — zegt de heer Van Hasselt — wáárom verwacht men toch van óns die groote to schietelijkheid, die het geheele bedrijfslev totaal ontwrichten zou, terwijl de groot werkgevers in Indië, het gouvernement en d S. S. hun koelies niet meer dan wij betalen onze loonstandaard houdt geheel gelijken tre met den hunnen, wat blijkt uit het feit, da op plaatsen, waar keuze is tusschen het gou vernement en de fabrieken, deze laatsten nie over gebrek aan personeel hebben te klagen En dit zou niet het geval zijn, als het gou vernement meer betaalde.

Het is een bevestiging van de algemeene klach der Indische bevolking, die ik in een mijner vorig opmerkingen ter tafel bracht:

„De vreemd-nationale regeering, gesteund doo den Europeaan, allen gesalarieerd volgens een vreemd-nationaal loonstelsel, voelt niet aan den lijf de ellende, in inheemsche kringen geleden tengevol ge van de tegenwoordige duurte."

En...... politieke agitatoren vinden in den slech ten economischen toestand der massa een prachtbo dem voor revolutionaire intriges!

Die economische toestand schiep de revolutionair stroomingen mitsgaders de politieke agitatoren. En niet omgekeerd schiepen de politieke agitatoren den slechten economischen toestand en de daaruit voort vloeiende revolutionaire stroomingen!

De fabrikanten moeten de zaken niet op hun kop zetten!......

* * *

Degenen, die eens aan de hand van statistische gegevens willen te weten komen, hoe de suikerhee-

...en in exponenten durven te spreken, raad ik aan te lezen het artikel van den heer Schmülling, den bekenden coöperator en statisticus, in het „Koloniaal Tijdschrift", getiteld:

Het rietbrandeuvel in de jaren 1911 t/m 1918 volgens het „Koloniaal Verslag".

Ik heb vroeger altijd gedacht, dat dit rietbrandeuvel werkelijk een „ernstig" euvel was en dat h... met de zgn. revolutionaire woelingen enorm toenam! Deze indruk werd gevestigd door de opzienbarende publicaties in zake rietbranden enz.

En wat blijkt nu uit dit artikel?

Dat b.v. in 1917 de brandschade nog geen vier per mille was!......

Waarbij ik nog mis een raming van het aantal daarvan, dat door de vonken van voorbijsnellende spoortreinen en ondernemingstreinen veroorzaakt wordt......

Het Kroonverslag besprekende, vraagt de deskundige schrijver leukweg:

„Is het Kroonverslag waarlijk verplicht om aan dit bagatel zooveel ruimte af te staan? Is dit niet te goed voor zulk een overmaat van „omstandigheid"? Laat men soms op een suikeronderneming ook een pakje sigaren door een speciaal veldspoor vervoeren?"

Het artikel zal voor de lezers der „rietbranden en hun „enorme" nadeelen voor de suikerindustrie".... een „openbaring' zijn!

* * *

De directeur van Eastern Service interviewde, blijkens telegrammen, een oud-Nederlander, die reeds 50 jaar in Japan woont.

Nimmer, aldus die Nederlander, werd eenige vreemde vloot(!...) zoo schitterend ontvangen als thans de Nederlandsche oorlogsschepen.

Onze oud-Nederlander acht een innige verstandhouding tusschen Japan en Nederland uiterst gewenscht, daar bij den „toekomstigen, onvermijdelijken oorlog in den Grooten Oceaan" een misverstand omtrent Nederlandsche gevoelens voor Japan uiterst nadeelig zou zijn!......"

Het is jammer, dat die oud-Nederlander niet hier is, want dan zou ik hem zeker eens vragen: „M'n goede vriend! Wat bedoelt ge eigenlijk? Op wat voor oorlog zinspeelt gij? Met Japan samen tegen Engeland of Amerika of (en) met Australië? Of tegen China?"

Hij spreekt orakeltaal!...... Als die maar niet van hetzelfde kaliber is als de taal, die de Duitsche keizer sprak — kort voor den oorlog! — toen hij de Engelsche vloot op de reede van Spithead inspecteerde...... en koning George „kuste"......

Overigens ga ik — ook zonder die Nederlandsche vloot(!...) schitterend te hebben zien ontvangen — volkomen accoord met mijn landgenoot, dat we met Japan beter als „vriend" kersen eten......

* * *

In de „Nieuwe Rotterdammer" van 12 Mei een hóógst vermakelijk ingezonden stuk van den heer L. L. Rehotta, radja van Soja, Ambon.

In „klassieke" taal hekelt hij het postje op de Indische begrooting: „uitgaven voor het districtsbestuur in de residentie Amboina": na eerst gebeden te hebben: Geve God, dat de Tweede Kamer altijd „onze" volksvertegenwoordiging moge blijven en dat niet eenmaal ik en „mijn" volk in wanhoop moeten sissen van „Uwe" volksvertegenwoordiging!......

Alle Kamerleden, die gestemd hebben voor deze uitgaaf, zullen aan den val van de vorsten van Soja hebben medegewerkt! Zoo betoogt de diepbedroefde radja...... en besluit:

Gij bijna almachtige volksvertegenwoordiging, wij regenten, wij nazaten van de oude vorsten van Amboina, wij roepen u toe:

Ceux qui vont mourir te saluent.

Blijkbaar prefereert deze democratische radja te „m o u r i r" boven het aanvaarden van de consequentie van dat postje...... zooals hij dat zeer gracieus uitdrukt...... „ons moeten buigen onder een districtshoofd, voortgekomen uit den gemeenen man"......

Ne Jupiter quidem omnibus placet.

Den Haag, 24 Mei 1920.

H. J. VERMEER.

Ingezonden.

In Memoriam Pastoor Verbraak.

Geachte Redactie.

Beleefd verzoek ik U, verantwoording te mogen afleggen van de gelden, welke ik heb ontvangen in antwoord op mijn oproep tot steun voor de stichting van een eenvoudig gedenkteeken te Bandoeng ter eere van de nagedachtenis van Pastoor Verbraak.

Van W. J. C. S.	ƒ 2.50
Mevr. N.	„ 10.—
C. F. J.	„ 5.—
Dr. K.	„ 2.50
E. G. O. L.	„ 5.—
S.	„ 2.50
K. C. J. F. B.	„ 2.50
E. Ch.	„ 5.—
N. N. W.	„ 2.50
L. E. W. S.	„ 1.50
R.S.	„ 2.50
Totaal	ƒ 41.50

Mijn dank aan U voor de verleende ruimte, aan de schenkers voor hunne bijdragen.

Mogen zij, die sympathie gevoelen voor het goede doel en wien mijn oproep ontging, mij nog in staat stellen, een tweede verantwoording te publiceeren.

Hoogachtend,

J. C. KOSTER,
Kapitein v. d. Gen. Staf N.-I. L.,
Lübeckstraat 54, Den Haag.

Postrekening 21787.

Het Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer heeft van onzen gewezen Secretaris-penningmeester, den heer A. J. Gooszen, onlangs in bruikleen ontvangen eene merkwaardige verzameling ethnographica, voornamelijk afkomstig van Borneo en van Nieuw-Guinea. Daarin ontbreken uiteraard niet de steenen bijlen en de messen en dolken van casuaris-been, welke de werktuigen en gereedschappen van den Papoea uitmaken. Onbekend met de metalen, verkeert deze nog in het steentijdperk, evenals voor duizenden jaren de bevolking van Europa.

De heer Gooszen heeft deze voorwerpen bijeen gebracht op zijn talrijke exploratie-tochten op het eiland Nieuw-Guinea. Zooals men weet mag 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden zich verheugen in het bezit van het leeuwendeel der bij die tochten verzamelde volkenkundige schatten.

Rectificatie.

Door een vergissing onzerzijds is het Rapport van de Onderwijs-Commissie onderteekend met „Zeylstra", Directeur Koloniaal Museum te Deventer.

De bedoeling onzerzijds met die onderteekening was aan te geven, waar exemplaren van het rapport te verkrijgen zijn.

v. H.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De opium-kwestie ter Oostkust van Sumatra.

De *Deli-Crt.* bevat een artikel over het gebruik van opium ter Sum.'s Oostk. De Heer Kan betoogde in den Volksraad, dat de vele millioenen, welke op de opium-verkoopplaatsen ter Oostkust binnenkomen, vrijwel de geheele verdienste van de Chineesche bevolking uitmaken.

Aan de hand van door de opium-regie verstrekte cijfers bewijst het Blad, dat de toestand niet zóó slechts is als deze door den Heer Kan is afgeschilderd, daar het Volksraadslid bij zijn becijfering er geen rekening mede hield, dat de opiumverkoopplaatsen te Medan, Tebing Tinggi, Pangkalan Brandan en vele andere, niet door Chineesche contract koelies wordt gekocht, doch door een ander deel der Chineesche bevolking, welk contingent de Heer Kan buiten beschouwing had gelaten. Ook het gemiddelde loon van den koelie, door den Heer Kan gesteld op 35 cent per dag, bedraagt in waarheid 70 cent.

„Maar, — vervolgt het Blad, — hoe dat alles zij, in ieder geval blijft als een paal boven water staan, dat het opium de Chineesche bevolking economisch uitmergelt. Over de physieke ondermijning kunnen we kort zijn. De medici mogen al vaststellen, dat het matig gebruik van opium, evenmin als het matig gebruik van alcohol, het lichaam behoeft te ondermijnen, ieder die met Chineezen gewerkt heeft — en de Deli-planters in de eerste plaats — weten dat er slechts weinigen zijn, die aan de verleiding van een matig gebruik weerstand kunnen bieden.

De meesten worden geregeld gebruikers en ten slotte misbruikers en daarmee de uitgemergelde geraamten, die op den duur niet meer werken kunnen zonder den prikkel van het opium en ten slotte zelfs niet meer mèt dien prikkel. Dat zijn de menschen, die als wrakken ten slotte terecht komen in het Chineesche hospitaal te Medan of in het asyl te Pematang Siantar, wanneer ze niet voor dien in een sajoertuin of aan den kant van den weg zijn gecrepeerd...... Voor de verpleging van de verongelukten wordt dan een beroep gedaan op de algemeene weldadigheid......"

„Wanneer men weet, — gaat de *Deli Crt.* voort, — dat de totale Chineesche bevolking ter Oostkust, vrouwen en kinderen inbegrepen, geschat wordt op ruim 100.000 zielen, dan blijkt daaruit, dat ten naastenbij elke Chinees in 1919 niet minder dan...... *f* 100 aan opium heeft uitgegeven."

„Hoe lang zal het nog duren, — vraagt het Blad, — eer krachtig ingegrepen zal worden in het opiumkwaad? Niet aan het einde van het vraagstuk, door asyls en hospitalen, vlak voor het kerkhof, maar aan het begin, door *een radicaal verbod van opium-invoer en -gebruik.*

Zeker, het zal niet gemakkelijk zijn, maar de millioenen, die de schatkist thans uit het opium trekt, zullen met rente binnenkomen in den vorm van meerdere welvaart der bevolking, een betere gezondheid en een opgewekter geest."

Het *Nieuws van den Dag* kan de meening van de Deli Crt., dat een radicaal verbod van opium-invoer en -gebruik een einde aan het opium-kwaad zou maken, niet geheel en al deelen. Het schrijft: „Ook wij zijn overtuigd, dat de toestand in Sumatra, waar op het opium-schuiven geen contrôle wordt uitgeoefend, dringend verbetering behoeft.

Doch afgezien van de financieele nadeelen voor het Gouvernement, welke zoo noodig aan het volksbelang ondergeschikt moeten worden gemaakt, dient de Regeering er rekening mede te houden, dat onder de opium-schuivende Chineezen zeer zeker een hoogst ontevreden, ja zelfs opstandige stemming zou ontstaan, indien hun de opium, die den schuiver tot een levensbehoefte is geworden, zou worden onthouden.

Men trachte echter maatregelen te nemen om het aantal nieuwe schuivers langzamerhand te beperken door ook op Sumatra de maatregelen toe te passen, welke op Java zijn genomen, zooals het registreeren der pijpen en het weigeren van licenties aan personen, die tot dusver nog niet onder de schuivers behooren.

Zoodoende zou de Regeering tot een geleidelijke vermindering van het verbruik kunnen komen. *Een plotselinge afschaffing zou echter fatale gevolgen kunnen hebben."*

Inlandsche Volksuniversiteit.

De stichting van een Inlandsche volksuniversiteit te Batavia gaat uit van een zeker aantal I landsche vereenigingen, waaronder wij, na *Boedi Oetomo*, ook de S.I. aantreffen. Het voorl pig bestuur van deze nieuwe vereeniging wordt vormd door de heeren: M. Sardjito, R. Soejoedi M. Sadikoen Tondo Koesomo.

De *Sum. Post* zegt hiervan: „'t Doet goed, na het gebeurde der jaar laatste jaren, na al de betr renswaardige beroeringen, door onrijpe heethoofd en kwaadwillige elementen in de Inlandsche bew ging te weeg gebracht, in den kring der Inland weder eens *het besef van den plicht tot volksontw keling* naar boven te zien komen.

Merkwaardig is overigens, dat hier in Indië volksuniversiteit de vóórlooper zal zijn van de I dische hoogeschool. In Europa heeft het omgeke de plaats gehad. Dáár is de volksuniversiteit de gische doortrekking geweest van de idee der „U versity extension": het populariseeren van wet schap en intellectueele beschaving. In het West geschiedde de verbreiding der verstandelijke ontw keling dus van boven af, dóórdringende in de vol massa. Hier te lande echter zien we den aanloop eene volksuniversiteit nemen van onderen-op. wordt gesticht, zonder dat zij gevoed en gesteu wordt door een bestaande universiteit, 'tgeen ze zeker een groot nadeel voor haar is. Intusschen too dit verschijnsel de behoefte aan een eigen hoog onderwijs in Indië aan.

De Inlandsche vereenigingen, die deze Indisc volksuniversiteit stichtten, hebben terecht beg pen, dat deze zuiver intellectueele arbeid geheel en vrij moest zijn en blijven van den invloed d politieke vereenigingen. Zij besloten de leiding organisatie der volksuniversiteit in handen te gev van een afzonderlijk geheel neutraal lichaam.

Opmerkelijk is ook, dat de S. I. aan een orga satie deelneemt, welke niet alleen de belangen d Inlandsche maatschappij, doch die der geheele I dische samenleving wil behartigen; immers, de volksuniversiteit zal toegankelijk zijn voor iedere ongeacht welke nationaliteit. Te eer komt dan op h Europeesche deel der samenleving de plicht te ru ten, om deze Indische volksuniversiteit in alle o zichten te steunen, zoowel intellectueel als fina ciëel.

Misleiding.

Wij ontleenen aan het *Bat. Nwbld.* o.a.: H persbureau „Aneta", reageerend op het verwijt v eenzijdige voorlichting in zake de Semarangsc staking, voorziet de Pers nu ook van mededeelinge rechtstreeks afkomstig van belanghebbende inlan sche zijde, *over stakingsbewegingen* elders. Zoo ve schenen in de Bladen allerlei snorkende bericht over de *faits et gestes* van den **P**(ersoneel) **F**(abrieks **B**(ond), het optreden van den „stakingskoning *Soerjo-pranoto* met zijn officieren etc.

Het Blad heeft, onpartijdigheidshalve, aan di mededeelingen een plaats gegeven, ofschoon — me denke aan de inlandsche berichtgeving omtrent d Semarangsche staking — het tendenzieuse, het o geloofwaardige er dik op lag. Het Blad wilde ni gezegd hebben de economisch zwakkerij partij ni aan het woord te laten. Maar sedert, na Semaran het geval Redjoagoeng duidelijk geleerd heeft, da de andere partij in haar openbare berichtgeving ni slechts sterk tendenzieus, maar bepaaldelijk te kw der trouw is, past het Blad er voor verder mede t werken aan de verspreiding harer berichten en sup primeerde het een *communiqé* van Soerjo Pranot Want met die verspreiding geeft de courant niet d voorlichting pro en contra, welke het publiek be hoeft, — maar helpt zij de openbare meening, inzo derheid van het Nederlandsche publiek, vergiftige

Vooral in Indië wordt nog maar al te veel be waarheid het bekende: *Calomniez, calomniez, il e restera toujours quelque chose.* En met verspreidin van lasterpraat zou het Blad in deze bovendien sp len in de kaart van *citoyen* Bergsma en consorten voor wie de vuilaardige berichtgeving koren op de molen is.

Gezwegen van het gansch niet denkbeeldige ge

maar, dat door die verspreiding de toch reeds verbitterde gemoederen ginds in het binnenland, *on the spot*, nog meer verhit worden. Een dergelijke bevordering eener kwade zaak, aanblazing eener gevaarlijke smeuling, kan noch mag op den weg der Pers liggen. De zoo hoog geroemde „objectiviteit" zou hier beteekenen: volledige steun aan de subjectieve meening, neen, de kwade trouw der andere partij, welke juist objectiviteit schuwt.

Films van Indië.

Met het doel filmopnamen op Java, Sumatra, Borneo en Celebes te maken is de bekende Amerikaansche onderzoekingsreiziger en schrijver, de Heer Frederick Burlingham, te Batavia aangekomen.

Eenige bekende „stunts" van zeer recenten datum van den Heer Burlingham zijn: Zijn afdaling in den krater van den „Vesuvius" tot het maken van cinematografische opnamen. Voorts heeft de Heer B. de meest bekende Alpentoppen verfilmd, w.o. den Matterhorn, den Mont Blanc en de Jungfrau.

De Heer B. stelt zich voor om na de mooiste plekken van Java op de gelatine te hebben vastgelegd, in het binnenste van Borneo door te dringen en daar tusschen de Dajaks eveneens cinematografische opnamen te maken. Hierna zullen Celebes en Sumatra aan de beurt komen.

Deze films, welke door een der grootste Amerikaansche film-distributors zullen worden gecontroleerd en op de markt gebracht, zullen eerst in New York en vervolgens in Londen en Parijs op het doek worden gebracht, terwijl het natuurlijk van zelf spreekt, dat deze films dan over de geheele wereld zullen worden vertoond. *(Java Bode).*

De Vliegdienst in Indië.

De journalist Berretty maakte een vliegtocht mede in een H a v i l a n d van Kali Djati over Batavia, Buitenzorg en Bandoeng. In het „Soer. Hbld." schrijft hij o.a.:

Kali Djati! De eens zoo verschrikkelijk klinkende naam van het kleine vlekje tusschen Soebang en Poerwakarta. Een naam welke herinnering wekt aan onzalig geknoei en gepruts, aan tienduizenden-guldens-vorderend dilettantisme en aan een serie vliegongelukjes en ongelukken, met als slot-verschrikking de noodlottige val van generaal Michielsen! Kali Djati werd genoemd Kali Mati.

Dat was vroeger zoo. En nu? Ross Smyth landde op de wijde grasvlakte, noemde en roemde den naam Kali Djati in de wereldpers. De G.-G. vloog naar en van Kali Djati. Tijdens de jongste leger-revue werden vliegdemonstraties gehouden met verbazingwekkende loops, „sideslips", feuillemortes en meerdere dergelijke, in de moderne luchtvaart onmisbare vaardigheidsproeven, waarmede de betrouwbaarheid van den motor, welke gehoorzaam en vlot luistert naar den wil van den aviateur, meer nog wordt aangetoond dan de vaardigheid en behendigheid van den bestuurder.

„Vliegen, — het is tegenwoordig heel gewoon. Niets meer aan", zeide de luitenant-vliegenier Ten Zeldam o.a. En dan kwamen de andere officieren van Kali Djati den spreker interrompeeren — allemaal interrupties om de groote betrouwbaarheid van de tegenwoordige vliegtuigen aan te toonen en waaruit Schr. bleek, met welk een eenvoud, ijver en toewijding deze mannen hun werk verrichten. „De nachtvlucht van onlangs? Niets aan. Ten Zeldam kroop in de machine, zonder dat de autoriteiten er iets van wisten; op twee hoeken van het vliegveld posteerde men twee soldaten met flambouwen en, omdat er niet meer flambouwen waren, werden op de twee andere hoeken twee auto's „gepoot", die haar lichten lieten schijnen. Dat was de „verlichting". Even vlot als de vliegenier was opgestegen, even gemakkelijk landde hij weer".

Vroeger, zoo vertelde Hilgers, de werktuigkundige o.a., werd er alleen gevlogen in de ochtenduren; om tien uur was alles stop; maar nu........ Als Van Houten, ten Zeldam of De Ruyter, of Behrens, Leenderts, Van Hutten of Drost „onder mekaar" zitten te redeneeren over de vliegerij, wel, het mag zijn vóór of na den lunch, voor zessen 's morgens en voor zessen 's middags, als het in hun hoofd opkomt, dan wandelen ze gemoedelijk naar de hangar en twee minuten later zitten ze in de lucht.

Luit. Ten Zeldam deelde o.a. nog mede, dat de jong-uitgekomen Hollandsche vliegofficieren erg blij zijn, dat Hilgers weer terug is, aan wien het met Leenderts en Van Hutten toch te danken is dat alles op gang gehouden is. Zij vonden eigenlijk alles klaar. Men moet vooral bedenken dat zij toch maar vlogen met de idiootste en gevaarlijkste machines, die er bestaan, die Glen-Martins uit Amerika. Ten Z. zou er voor geen honderd duizend in willen zitten.

En die menschen zaten dan toch maar in die kruiwagens-met-vleugels en met-een-motor en ze vlogen er mee. Vandaag vallen ze, en morgen stijgen ze weer op, om weer te vallen, en om den volgenden dag weer op te stijgen. De lichtste machine van nu heeft méér P. K. dan de zwaarste machines, waarmede indertijd werd gevlogen. Zij hebben toch werkelijk getoond kranige kerels te zijn......

Uit de *Sum. Post* o.a. vernemen wij, dat de Regeering plannen heeft om de *verbinding met de Buitenbezittingen* door middel van vliegmachines te onderhouden. De nieuw benoemde resident van Nieuw-Guinea, de Heer Lulofs zou, om eenigszins op de hoogte van het vliegwezen te komen, naar Kali Djati gaan en tevens een vlucht mede maken.

UIT DE INDISCHE PERS.

„Wijlen Raden Poerwosoedirdjo Patih van Batang." In de „Djawa Tengah" van 24 Februari 1920 wordt met groot leedwezen medegedeeld het overlijden van Raden Poerwosoedirdjo, Patih van Batang, in den nacht van 21 op 22 Februari 1920.

Wegens ziekte bevond hij zich met verlof te Boemiajoe (Brebes), doch kon dáár geen herstel vinden van de koortsen, waaraan hij reeds zoolang lijdende was.

Wegens zijn zacht karakter genoot Raden Poerwosoedirdjo de sympathie van het volk, dat gaarne zijne bevelen opvolgde.

Na in 1886 de opleidingsschool te Magelang te hebben afgeloopen, was hij de eerste gediplomeerde inlandsche ambtenaar, die te Batang werd geplaatst, het eerst als magang (helper) op het kantoor van den controleur en daarna als schrijver van dezen.

Vervolgens vervulde hij verschillende landsbetrekkingen als mantri van Bendoeng-Bawang, assistent-wedono van Sangoebanjoe, Djaksa van Pemalang, Wedono van Kedoengwoeni, Hoofddjaksa van Pekalongan en eindelijk Patih van Batang.

Een wel besteed leven dus na een 34-jarigen diensttijd. En de bevolking is hem erkentelijk voor al het goede dat hij gedurende zoovele jaren ten toon heeft gespreid!

„Staking in het Drukkersvak te Semarang." In hetzelfde nummer van de „Djawa Tengah" als boven vermeld wordt door den persoon, die zich „Neutraal" teekent, een verslag gegeven van de staking van het arbeiderspersoneel in het Drukkersvak te Semarang, waaraan het navolgende is ontleend:

Reeds sedert ruim één week was een staking uitgebroken in de Drukkerij van de firma Van Dorp en Co. te Semarang, waaraan alle letterzetters, drukkers en binders deelnamen.

Het doel der staking was verhooging van loon te verkrijgen en verbetering van hun algemeenen maatschappelijken toestand.

Zij werd met ernst doorgezet, niettegenstaande het groote geldelijke verlies dat geleden werd en dat ongeveer *f* 850 per week bedroeg.

Het aantal stakende arbeiders van de firma Van Dorp en Co. bedroeg ongeveer 200.

De Vakcentrale te Semarang mengde zich in deze aangelegenheid en riep de besturen van alle vakbonden in den Schouwburg te samen, ten einde de arbeidersbelangen te bespreken, welke samenkomst tot uitslag had, dat het bestuur van de Typografenbond een ultimatum zond naar de verschillende druk-

kerijen ter plaatse en waarin het navolgende werd gevraagd (geëischt?), n.l.:

1. 20 pCt. loonsverhooging met een minimumloon van ƒ 1.50;
2. voedinggeld ƒ 0.10;
3. een jaarlijksche gratificatie tot een bedrag van 1 maand loon;
4. 15 dagen verlof per jaar;
5. dubbel loon voor den arbeid op Zon- en feestdagen.

Nu bestaat te Semarang ook een Patronenbond, die geleid wordt en waarvan voorzitter is de heer Lievegoed, Hoofdredacteur van „De Locomotief".

Deze bond hield eene vergadering in het Hotel Snabers, waarin besloten werd niet op het ultimatum in te gaan, hetgeen tot het gevolg leidde, dat ook de Vakcentrale op den 18en Februari 1920 te Plampitam te zamen kwam, om, niet het minst wegens de hooge kosten der staking, het onderwerp nogmaals te bespreken.

De Vakcentrale was toen van meening, dat zij in dit geschil alleen kon optreden als scheidsrechter en dat het bestuur van den Typografenbond haar eigen actie moest voeren.

Deze had daartegen te minder bezwaar, omdat het Bestuur de eischen van het ultimatum zelf ook te overdreven vond en wel bereid was tegemoetkomingen te geven.

Dit werd aan de firma van Dorp te kennen gegeven, doch deze weigerde het Bondsbestuur te ontvangen.

Dit bestuur schreef deze houding toe aan de actie van den heer Lievegoed, als voorzitter van den Patronenbond, die, niettegenstaande het gedaan verzoek, eveneens weigerde den Typografenbond te ontmoeten.

Dientengevolge trad de zaak in een ander en meer vijandig stadium en kwam het personeel van de andere drukkerijen in beweging, n.l. van de letterzetters van de firma's Bisschop, Misset, Benjamin en van de Warna Warta, die weigerden te werken en tot een getal van gezamenlijk 1000 personen door de firma's werden ontslagen.

Volgens vertrouwbare berichten, zegt de schrijver Neutraal, is de onderwerpelijke aangelegenheid louter een loonzaak van den Typografenbond.

Er zijn geen andere invloeden werkzaam en als de redactie van „de Locomotief" beweert, dat vereenigingen als Insulinde en de Sarikat Islam de hand hebben in deze verwikkelingen, dan durft de schrijver verklaren, dat deze bewering onwaar is.

Het is nu eenmaal de gewoonte in Ned.-Indië, dat de machthebbers luisteren naar het geschreeuw, dat zoo dikwijls in de Ned.-Indische pers wordt aangetroffen en daarom heeft schrijver het zich tot plicht gesteld door mededeeling van het bovenstaande, mogelijke scheeve begrippen recht te zetten, in de hoop dat dit eene ontevreden stemming bij het volk tegenover het gezag zal voorkomen en dat de politie zich er buiten zal houden.

Er zit absoluut geen politiek in deze stakingsaangelegenheid en het was dan ook eene zeer ongelukkige greep van het Locomotief-beheer, toen zij de politie in den arm nam, teneinde mogelijke roofpartijen van de zijde der arbeiders te voorkomen.

Sedert 23 Februari 1920 wordt 't gebouw van „De Locomotief" door de gewapende politie bewaakt en dat vindt de schrijver jammer, want daaruit ziet het volk niet alleen dat het gezag niet op de hoogte is van den gang van zaken, doch ook hoe partijdig de Regeering staat aan de zijde van het kapitaal.

Het ware eene schoone bestuurstaak geweest, wanneer het bestuur onderwerpelijk als scheidsrechter had kunnen optreden.

Een droevig ongeluk. Op 28 December 1919 zijn in de desa Kertitjala (afd. Indramajoe, Residentie Cheribon, Java) 3 inboorlingen tengevolge van het inademen van vergiftige gassen overleden.

Zij waren in een waterput afgedaald, met het doel deze schoon te maken. Eerst ging één persoon naar beneden en toen deze niet terugkwam, volgden de twee anderen, die eveneens slachtoffers werden.

Het kantoor van de Volkslectuur heeft in de In-landsche couranten eene verklaring van het Mij-wezen laten bekend maken, dat deze zaak is onder-zocht en dat zij tevens de middelen aan de han[d] heeft gedaan om zonder levensgevaar vervuil[de] drinkwaterputten te reinigen.

(Tjahaja Timor, 16 Februari 1920).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

„Het zendingswerk der Engelschen in China". Te einde den Engelschen invloed in West-China [en] Tibet uit te breiden, maken de Engelschen gebru[ik] van de diensten der missionarissen, die op versch[ei]-lende zendingsposten in die streken zijn gevestig[d]. Zij bezoeken de druk bezochte markten en zijn g[e]-kleed op de wijze, zooals bij de bevolking gebruikelij[k] is. Voorts bewegen zij zich vrij onder het volk [en] trachten zóódoende het vertrouwen te winnen en h[et] eigenaardige van het vreemdelingschap tot een m[i]-nimum terug te brengen.

Die markten zijn groote handelscentra, waar t[al] van kooplieden uit den omtrek met hunne hande[ls]-waren te samen komen en waar het publiek zich o[p] goedkoope wijze van alles kan voorzien.

Levensmiddelen, kleedingstukken van ruwe boo[m]-schors, wollen stoffen en zijde van Shantung vin[dt] men er even goed als hoofddeksels, schoeisel, leder[en] en houten voorwerpen en allerhande huishoudartik[e]-len uit Tibet, waarvan de Westerling nog niet we[et] hoe ze door het volk worden gebruikt.

Voorts kan men er meel, groenten, vruchten, paar-den, koebeesten, gevogelte en nog honderden zake[n] meer koopen.

Opvallend is de mededeeling, dat men op de[ze] markten wel een 25-tal talen hoort spreken.

De spreek- en schrijftaal is echter hoofdzakelij[k] Yunnan-Chineesch.

De boeken worden in de Engelsche taal gedruk[t], daarna verspreid en zijn van veel nut voor de ve[r]-meerdering van de kennis dier taal.

Het gebied, waarvan hier sprake is en dat I[...] Tsjang wordt genoemd, is een zeer dankbaar terre[in] voor de zending.

Waar medische hulp zoo noodzakelijk is bij h[et] herhaaldelijk uitbreken van de epidemische po[k]-ziekte, die telkens zulke groote offers van de bev[ol]-king eischt, wordt zulke hulp van de missionariss[en] zeer gewaardeerd.

Wel is waar beschikken de Chineezen over ee[n] medicijn tegen deze ziekte of wat de inheemsche g[e]-neesheeren daarvoor uitgeven, doch gewoonlijk zie[t] de zieke weinig uitwerking van dit geneesmiddel e[n] sterven ouden en jongeren van dagen bij honderde[n] aan deze besmettelijke ziekte.

Ook andere ziekten voeren velen ten grave, do[ch] het bestuur laat zich weinig of niet aan de Volk[s]-gezondheid gelegen liggen en toont de grootst mo[-] gelijke onverschilligheid.

Het verdrijven der kwade geesten door alle mo-gelijke middelen kan men nog overal waarnemen.

Verder kan de zending vruchtbaar zijn bij de be-strijding van het tabak- en opiumgebruik.

Het rooken van tabak geschiedt met hulp van me-talen pijpen, waarvan de kopstukken wel 1 ons tabak kunnen inhouden. Zij branden den geheelen dag do[or] en gaan van mond tot mond, zoowel van de huisge-nooten als van de gasten en als de tabak opgebrand is, vult men het kopstuk opnieuw met de noodige hoeveelheid.

Het papaverplanten en het opiumgebruik zijn i[n] China reeds sedert eenige jaren verboden, behou-dens eenige uitzonderingen natuurlijk, doch me[n] rookt nu geen opium meer, doch eet dit of drinkt het, evenals de Europeesche alcohol en de inland-sche alcohol bevattende producten, welke van [de] rijst worden vervaardigd.

Als men van de opiumpijp gebruik maakt, dan [is] deze gemaakt van bamboe en zij stijgt in waard[e] naar gelang van het meerdere gebruik dat er van ge-maakt is.

Ook op het terrein van de bestrijding van het bijgeloof kan goed werk worden verricht.

Voor de verdrijving van de kwade geesten, die ziekten teweeg brengen, gebruikt men een geestenbezweerder als tusschenpersoon.

In de woning van den zieke ziet men dan een in den bodem geplaatsten plank staan, welke van allerlei teekeningen of figuren is voorzien en omwikkeld is met door touwen vastgemaakte weefsels, waaraan eenige brandende lampen hangen. De zieke wordt in de nabijheid hiervan gebracht, terwijl de aanwezigen op metalen voorwerpen slaan of met knuppels de houten stijlen van het huis bewerken en de geestenbezweerder allerhande gebeden prevelt.

Na eenigen tijd gaat deze met zijne trawanten uit het huis, met medeneming van alle voorwerpen, die verwijderd moeten worden en na de wanden en alle openingen van de woning te hebben bespuwd met een geneesmiddel dat in den mond werd gehouden, is de kwade geest verdwenen en de zaak afgeloopen.

De beterschap van den patiënt trad, volgens den schrijver van het artikel in de „Sinar Sumatra" van 12 Februari 1920, echter eerst in, nadat de Engelsche zusters aan het ziekbed hadden gebeden.

En aangezien dit reeds herhaaldelijk is voorgekomen, wordt het medische werk der Engelsche zending door het volk zeer op prijs gesteld.

Het daadwerkelijk werk dezer zending werd vóórbereid door de verspreiding van met Chineesche letterteekens gedrukte bijbels, door het Engelsche Zendingsgenootschap. Later kwamen de missionarissen, die eveneens zulke Bijbels ter verspreiding bij zich hadden, terwijl talrijke samenkomsten plaats vonden van hen, die in het Nieuwe Geloof vertrouwen stelden.

De uit de Bijbels met Chineesche letterteekens op stoffen gedrukte gezangen werden aan de omwandingen van de huizen opgehangen, terwijl verschillende personen op de markten deze gezangen zongen onder begeleiding van een mandoline, hetgeen steeds veel toehoorders trok.

In het begin was dit optreden wel vreemd voor de bevolking, doch geleidelijkerwijze geraakte zij er aan gewoon en zong zij dan de gezangen gaarne mede.

Bij gebrek aan muzikalen aanleg voor Westersche gezangen, valt het leeren daarvan voor nieuwe geloovigen echter zeer moeilijk.

Was er bij de zanguitvoeringen veel volk bijeen, dan werd die gelegenheid benut om Bijbels uit te reiken.

De eerste in Li-Tsjang tot het Christendom bekeerde was een man uit het volk van 82 jaren, weldra gevolgd door eene vrouw, die alle afgodsbeelden en teekenen van haar en hare familie vernietigde en ze naar de Zendingspost bracht als overtuigend bewijs van hare bekeering.

De bekeerden moeten een proeftijd doormaken van 1½ jaar. Het gebruik van opium en alcohol is dan terstond verboden. Zijn ze daarna in het godsdienstig verband opgenomen, dan heeft de zending weinig moeite met hen.

Zij komen 3 maal 's weeks samen en die bijeenkomsten, waarbij de mannen en de vrouwen van elkander zijn gescheiden, worden druk bezocht.

De Bovenlanden van Thibet worden regelmatig door de zendelingen bereisd, gewoonlijk eenmaal in de twee maanden. Die reizen geschieden te paard of in een draagstoel en met karavanen, die huiswaarts keeren, dan wel per zelf-gevormde karavanen met hulp van handelaren, die met de Tibetanen bekend zijn.

De gidsen zijn gewapende Tibetanen, die groote en wilde honden bij zich hebben en die voor de wacht worden gebezigd.

Die dieren zijn wild, langharig, zwart van kleur, en met lange, platte, neerhangende ooren en gehoorzaam aan hun meester.

Op één dag afstand van Li Tsjang treft men geen pleisterplaatsen meer aan.

Voor het geval men moet overnachten, is men aangewezen op de welwillende gastvrijheid van de bewoners in de dorpen, welke men passeert.

Door het medenemen van tenten kan men het slapen in de open lucht voorkomen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid.

In de Mei-afl. schrijft Prof. J. Klopper over de Indische Technische Hoogeschool, welke in Juli a.s. te Bandoeng zal worden geopend. Voorloopig zal de studie alleen voor civiel-ingenieurs toegankelijk zijn. Bij het opmaken van het leerplan heeft op den voorgrond gestaan, dat de studie zonder voorbehoud gelijkwaardig moest zijn met die te Delft. Gelijkwaardigheid sluit echter niet in gelijkheid en het programma zal dan ook op verschillende punten afwijken van het Delftsche. Een eerste verschil is de vereenvoudiging der propaedeuse, vooral der wiskunde, waarnaar de afdeeling der weg- en waterbouwkunde te Delft reeds sinds jaren streeft. Voorts zal uiteraard bij het onderwijs in de eerste plaats rekening worden gehouden met Indische toestanden; polders, kanalen, sluizen zijn onderwerpen, die bij de studie te Delft meer op den voorgrond treden dan te Bandoeng, waar aan irrigatie, wegaanleg in bergterrein, enz., groote aandacht zal worden geschonken.

Voor de gewone ingeschrevenen, die aan de jaarlijksche examens deelnemen, is het bezit van het getuigschrift eindexamen H.B.S. 5-jarigen cursus of Algemeene Middelbare School vereischt.

In tegenstelling met den toestand in Nederland zal de studie niet geheel vrij zijn, d.w.z. dat vooral in het begin eenige drang op de studenten zal worden geoefend, die hun ijver prikkelt, tijdvermorsing beperkt, en voorkomt dat hun verdere studie blijvend de schadelijke gevolgen er van ondervindt, dat de beginselen nooit voldoende zijn beheerscht.

Waar vervolgens de examens minder tijd in beslag zullen nemen dan te Delft, zoodat de jaarcursus langer wordt, is de studie vierjarig gemaakt.

Ten einde te voorkomen, dat studenten, voor wie de moeilijker onderdeelen der volledige studie te groote bezwaren zouden leveren, als mislukten de hoogeschool verlaten, is de leerstof zoodanig over de opvolgende jaren verdeeld, dat bedoelde onderdeelen pas op het laatst komen, terwijl de eerste drie jaren een afgerond geheel brengen, dat op zich zelf reeds een goede technische opleiding vormt.

De belangstelling in de Hoogeschool neemt in Indië voortdurend toe. Zij zal dan ook onder de beste voorteekenen worden geopend.

In- en Uitvoer.

Onder het opschrift „De toekomst van Suriname", wijdt het 19 Mei-Nr. van „In- en Uitvoer" eene beschouwing aan het rapport van het Suriname-Studie-Syndicaat (hr. Kasteleyn c.s.)

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 60, afl. 1: Het voorkomen van de huisrat, Mus rattus diardii Jentink te velde, door Dr. L. O. E. de Raadt. — Lijst van Anophelinen uit het Oosten van den Archipel, met nadere omschrijving van de voor Ned.-Indië nieuwe vormen, door N. H. Swellengrebel en J. M. H. Swellengrebel-de Graaff. — De Geneeskundige Dienst bij de Kloetramp, door Dr. A. J. Salm. — Over chirurgische tuberculose en sporotrichose der Inlanders, door Tj. Wieberdink. — Enkele beschouwingen omtrent het gestel in de tropen, door C. D. de Langen. — De psychose van den Inlander in verband met zijn karakter, door Dr. P. H. M. Travaglino. — Een vereenvoudigde methode van registratie ten behoeve van het geneeskundig staatstoezicht in de tropen, door Dr. W. Th. de Vogel. — Rede, uitgesproken bij de opening van de gecombineerde sectie van mensch- en diergeneeskunde van het eerste Natuur- en Geneeskundig Congrès te Batavia. (Oct. 1919), door P. C. Flu.

Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht.

Bij G. Kolff te Batavia is verschenen een boekwerk, getiteld: „Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië. Bewerkt naar de van Regeeringswege uitgegeven officieele bescheiden, gerangschikt door Mr. A. S. Hirsch, voorzitter van den Landraad te Pasoeroean." Behalve een aantal voetnoten, heeft de bewerker aan het geschrift een uitgebreid alfabetisch register toegevoegd, dat het naslaan van het eene of andere onderwerp zeer zal vergemakkelijken. Het aantal blz. bedraagt ruim 600. De prijs van een gebonden ex. is ƒ 15.—.

The Import and Export Trader.

Vol. II No. 5 bevat een artikel „The oil industry in

the Netherlands Indies (vertaling der gegevens over de belangrijkste oliefabrieken in Indië, welke onlangs werden opgenomen in het weekblad „In- en Uitvoer").

De Reflector.

Het Nr. van 10 April geeft eenige kiekjes en bijzonderheden van een in de Planten- en Dierentuin te Batavia te houden kermisweek, waarvan de voornaamste aantrekkelijkheid zal vormen een „Oud Batavia". Zoo lezen we o.a.: Donderdag 13 Mei, historische vertooning weergevende de bevestiging in zijn ambt van den Gouverneur Generaal Petrus Albertus van der Parra en dansreceptie door den generaal, spelende in het jaar 1763. Een zestigtal dames en heeren zullen hieraan medewerken. Het batig saldo der feestelijkheden zal strekken om een fonds te vormen voor een beiaard, bestemd voor den toren van een nieuw stadhuis te Batavia. — Verder bevat dit Nr. o.m. een opstel „De volkswelvaart op Java", ontleend aan een beschouwing van Dr. Radjiman.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in No. 41: Reorganisatie van het Thee-proefstation, door B. T. P. — Algemeene plantenteelt, door A. de Koning (vervolg). — Causerieën over natuurwetenschap, door H. van Meurs (vervolg). — De rubrieken over cultuur- en landbouwberichten uit andere bladen bevatten o.a.: Buitenzorg, zetel van een faculteit van wis- en natuurkunde? Een gevaar voor den landbouw in Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Het vervaardigen van papier uit ampas. — De Assistenten-salarissen in Deli. — Uit de natuur, door P. C. — Java en Sumatra-thee gedurende 1919. — Politiek in de Landbouw-Vereeniging. door Dr. R. Broersma. — De plant als voortbrengster van chemische lichamen. — Naar de Indische cultures, door J. J. Bekaar.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 7: Arowakken VII (Wapisiana), door d. J. d. J. — De vaart van Nederland op Oost-Indië (Stoomvaartm. „Nederland".—„Rotterdamsche Lloyd" door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Indische leergangen voor onderwijsgevenden. — Listen regeeren de sterken. Maleische dwerghert-verhalen, vertaald door B. Th. Brondgeest (vervolg). — Een en ander over de taak der overheid in Indië (vervolg).

Korte Berichten.

No. 15 van den 10en jaarg. van „Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel" bevat een beredeneerd overzicht van den productenhandel op Java gedurende het eerste kwartaal van 1920 (wordt vervolgd).

Zeitschrift für angewandte Chemie.

In het Nr. van 2 April j.l. is opgenomen een artikel over de geschiedenis van de synthetische caoutchouc.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Prof. Dr. H. Blink schrijft in het 15 Mei-nummer een uitvoerig opstel over den oliepalm, zijn verbreiding en economische beteekenis en als nieuwe cultuur in Nederlandsch Indië. — Verder wijdt N. eenige bladzijden aan de eetbare vogelnestjes op Java en over geophagie, waarmede wordt aangeduid het gebruik om aarde als voedsel aan te wenden (o.a. door Chineezen en sommige natuurvolken). — Ook bevat dit Nr. een overzicht der studie van ir. J. Koomans over de stichting van een staalindustrie op Midden Celebes.

De Tropische Natuur.

De hr. J. Beurnée vervolgt in afl. 4 zijn beschrijving (met ill.) van een bezoek aan de modderbron Kesongo. — De hr. J. W. A. van Welsem schrijft „een en ander over de verspreiding van vruchten en zaden". — Ten slotte roert de hr. L. C. Westenenk, die niet alleen resident, doch ook een bekend jager is, een veel besproken onderwerp aan: „Waar blijven de geraamten der wilde dieren, die geen gewelddadigen dood sterven." Ook de heer W. weet geen afdoende verklaring te geven van het verschijnsel, dat nimmer de kadavers van groote dieren worden gevonden: hij vermoedt dat de afgeleefde dieren zich slepen in holen en gaten of (zooals bijv. olifanten) naar moerassen, diep verborgen in de ongerepte wildernis, waar het zware lichaam gedeeltelijk wegzinkt en de beenderen spoedig de vieze kleur van de omgeving aannemen.

De Waterstaatsingenieur.

Uit den inhoud van het Jan. Nr.. Geologische beschrijving van terreins- en weggedeelten van den Tobaweg, toegelicht met een kaartje en reproducties van foto's, door Dr. G. J. N. Hengeveld. — Beveiliging van bouwwerken tegen bliksemschade, door ir. C. Hilien. — Onder „Ingezonden" schrijft H. Birkat Smith over uitrustingskosten van buitenlandsche ingenieurs, met redactioneel naschrift.

Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten.

No. 39 dezer van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel uitgaande publicatie bevat een beschouwing van Dr. C. J. J. van Hall over ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië over het jaar 1919. — No. 40 geeft een rapport van Dr. K. W. Dammerman over planten-quarantaine in Japan, Hawaii en de Vereenigde Staten, in welke landen ten deze scherpere bepalingen bestaan dan in Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 21: Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut: De gambir en hare vervalschingen, door Dr. J. Temminck Groll. — Winst te behalen uit één ton melasse bij verschillende aanwending, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Gouden jubileum der Stoomvaart-maatschappij „Nederland" 1870—1920. — Koffiestatistiek voor Ned.-Indië. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente rubber-literatuur.

Oudheidkundig Verslag.

Het Oudheidkundig Verslag over het derde kwartaal bevat, behalve eene opsomming van de verrichtingen van den „Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië", een tweetal opstellen als bijlagen. De hr. P. V. van Stein Callenfels schrijft over de „Rajapatni". — Dr. M. Lulius van Goor over de juweelpotten van Kuwera.

Statistisch overzicht zieke militairen.

Bij Gebrs. Belinfante te 's-Gravenhage is verschenen het door het Centraal Bureau voor de Statistiek bewerkte statistisch overzicht der behandelde zieken van het Ned.-Indische leger en van de Koloniale Reserve te Nijmegen over het jaar 1916.

Merkwaardig achten wij de mededeeling (vermeld op bl. 94), dat gedurende het gansche jaar 1916 geen enkele Europeesche soldaat (en slechts één Inlandsche) is overleden tengevolge van voor den vijand bekomen verwondingen. Als men daar tegenover stelt de moorden op assistenten in de cultures en op civiele ambtenaren gepleegd, dan schijnt het militaire beroep in Indië minder gevaarlijk dan uit den aard der zaak zou mogen worden verwacht.

Bijdragen in den „Navorscher" over West-Indië.

Alsnog zij de aandacht gevestigd op eenige korte bijdragen over West-Indië in den jaarg. 1919 van den „Navorscher", n.l.: Lijst van voorwerpen, die door het Gouvernement van Suriname in 1912 zijn opgezonden aan het Rijksmuseum te Amsterdam, afkomstig van het opgeheven Departement der onbeheerde boedels en weezen, door Fr. Oudschans Dentz (bl. 241). — Plakkaat op de invoering van de eerste munt in Suriname door F. E. baron Mulert (bl. 244). — Een merkwaardige particuliere brief over het eerste optreden in Suriname van Gouverneur Heinsius, door Id. (bl. 246). — Rekest en brief uit het eiland Tabago in 1670, door Id. (bl. 257).

* * *

Ten slotte nog enkele titels:

Handleiding ten dienste van Inlandsche bestuursambtenaren. No. 20/O. Militaire zaken (Hollandsche en Maleische tekst). Uitgave van het Departement van Binnenlandsch Bestuur. (Weltevreden, Albrecht en Co, ƒ 0.60.)

Leerboek der parasitaire ziekten en der hygiëne door P. C. Flu, Directeur van het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, Deel I (bespreking der ziekten, welke door parasieten van plantaardigen oorsprong worden veroorzaakt. (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij.)

Statistiek van de handelsbeweging der Buitenbezittingen gedurende de jaren 1916, 1917 en 1918. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Publicaties van de Afd. Handel 1919, No. 7 ƒ 4.—.)

Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië gedurende 1918. (Publicaties van de Afd. Handel 1919. No. 9 (Buitenzorg, Archipel-Drukkerij. ƒ 4.—.)

Java, Brahmanische, Buddhistische und eigenlebige Architektur und Plastik auf Java, von Karl With. (Schriftenserie Geist, Kunst und Leben Asiens. Band I.) Mit 165 Abbildungen und 13 Grundrisse. (Hagen i.W., Foltewang Verlag. *f* 12.— Geb.)

Lezing over selectie bij rubber en koffie, gehouden te Solo en Semarang, door Dr. W. Bally. (Mededeelingen van het Proefstation Midden-Java No. 33.)

De verdediging der „bureauheeren" (overgenomen uit „Koloniale Studiën" van Febr. j.l.: Mr. G. J. Nolst Trenité contra Prof. Mr. van Vollenhoven). (De Banier, 16 April 1920.) De opening van het Jongenshuis te Soekaboemi, door v. H. (Id.)

Ueber Kokospalmenkultur, von Ratcliffe (Der Tropenpflanzer, April 1920.) — Pflanzenkrankheiten in den Tropen, von Dr. H. Morstatt. (Id.) — Kautschukkultur in Niederländisch-Indien (Id.)

Ueber Bananen, Bananenplantages und Bananenverwertung, von W. Ruschmann (Beiheft zum Tropenpflanzer, Band XX. Nr. 1—2. April 1920).

Suriname.

In het Maartnummer van de te Paramaribo verschijnende „Plantersgids" lezen we in een artikel over de herleving van de cacao-cultuur o.m.:

„De ondervinding van tal van practische planters sedert dien tijd heeft echter geleerd, dat door middel van het nauwgezet afzoeken der krulloten en de andere zieke organen alleen, afdoende resultaten verkregen kunnen worden.

De tegenwoordig toegepaste methode, aldus bulletin No. 39 van Decr. 1919, bestaat dus eenvoudig in het geregeld en nauwgezet afzoeken der krulloten, versteende vruchten en zieke bloemkussens, het verbranden, of uit het veld verwijderen van deze afgezochte zieke deelen en verder een jaarlijksche snoeiing, waardoor de boomen binnen open en daardoor meer overzichtelijk gemaakt worden.

Volgens Dr. G. Stahel is op het oogenblik deze de meest doelmatige bestrijdings-methode tegen de krullotenziekte.

Hier past zeker een woord van hulde aan de vele praktische planters, die naast de technische voorlichtingen van wetenschappelijke voormannen, door hun nauwgezetheid het hunne hebben bijgedragen om de cacaocultuur voor Suriname weer loonend te maken.

Wat de herleving van de cacaocultuur voor het landbouwbedrijf in deze kolonie beteekent, kan hier niet in het kleine bestek van den plantersgids worden neergelegd.

Ook de vraag, welk stapelproduct de kleinlandbouwer voor de toekomst telen moet, kan, nu er een rationeele bestrijdingsmethode gevonden is, bevestigend worden beantwoord.

Geruimen tijd stond men voor deze open vraag, waarop men haast geen antwoord durfde te geven.

Ook dient nog bekend gemaakt, dat door Dr. G. Stahel het exacte bewijs geleverd is, dat de versteening der cacaovruchten eveneens door de krullotenschimmel wordt veroorzaakt."

* * *

In een onzer vorige nummers schreven wij, dat het wenschelijk was het volle licht te doen schijnen in de „Rorac-kwestie", de uitgifte n.l. van Rorac in concessie voor bauxiet-ontginning aan een Noorsch-Nederlandsch consortium. In „De Telegraaf" van 18 Mei. derde avondblad, vinden wij nu een artikel onder het hoofd „*De Rorac-kwestie. Nederlandsche belangen in Suriname geschaad*", onderteekend „Van Overzee", waarin een uitvoerig overzicht van den loop van zaken gegeven wordt.

In het Gouvernements Advertentieblad van 13 Februari j.l. schreef de wnd. Gouverneur:

„Na veel gedachtenwisseling, waarbij niet in alle onderdeelen steeds eenstemmigheid heerschte, werd in volkomen overeenstemming besloten, dat de uitgifte van Rorac aan de op initiatief der Regeering tot stand gekomen N. V. Sur. Mijn-E. E. Mij., gevormd door Noren en Nederlanders en wier statuten de door de Regeering noodig geachte waarborgen gaven, dat de gestie in Nederland of Suriname zou zijn, het meest in het belang van die kolonie moest worden geacht."

En nu schrijft Van Overzee:

„Maar wordt inderdaad aan het Nederlandsche kapitaal de leiding verzekerd? De statuten der Mij. geven hierop het antwoord.

Op 8 December 1917 werd bij notarieele acte opgericht de N. V. Sur. Mijn-E. E. Mij., op een kapitaal van *f* 30.000, verdeeld in aandeelen van *f* 1000. Negenentwintig dezer aandeelen werden genomen door zekeren Rolf Marstrander, een Noor, terwijl de oprichter, een Nederlander, houder werd van het dertigste aandeel, vertegenwoordigende de kapitale som van *f* 1000. Marstrander werd tevens voor de eerste vijf jaren tot directeur benoemd. Bij notarieele acte van December 1919 werden de statuten gewijzigd: het kapitaal werd vergroot tot *f* 1.000.000, in duizend aandeelen van *f* 1000, t. w. 976 gewone en 24 preferente aandeelen. Verder werd bepaald dat de gewone aandeelen op naam of aan toonder zouden zijn; de preferente aandeelen zijn op naam. Houders der laatste kunnen alleen bestaan uit Nederlanders of in Nederland of kolonie gevestigde Noren. Uit bovenstaande blijkt:

1o. dat bij de oprichting het Nederl. kapitaal minimaal was betrokken;

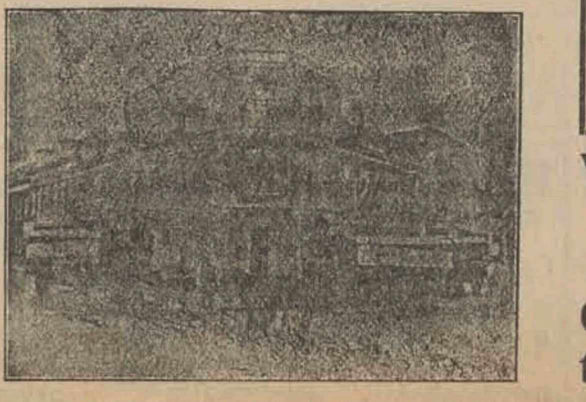
2o. dat de wijziging der statuten en de vergrooting van het kapitaal geen zekerheid brachten, dat het Nederlandsche kapitaal overheerschend zal wezen. Immers 97.6 pct. der aandeelen kunnen op naam of aan toonder zijn dus in handen van alle andere nationaliteiten komen, zelfs in die van de bestaande Amerikaansche concurreerende Mij., die men toch volgens de verklaring van den gouverneur wilde uitsluiten. Wat de bepaling bij de preferente aandeelen betreft, deze is evenmin een waarborg, dat Nederlandsche leiding verzekerd is; niets immers belet den Noren het uitsluitend bezit of de meerderheid der preferente aandeelen, en dus de keuze der directie. Voor de eerste vijf jaren is alvast een Noor benoemd.

Waar blijken nu uit bovenstaande de waarborgen dat de Nederlandsche en meer speciaal de Koloniale belangen hierbij het meest gebaat zijn? Ook rijst de vraag, waarom speciaal Noorsch kapitaal zoo bevoorrecht werd door de Regeering? Zou niet elk ander kapitaal bereid zijn gevonden, misschien nog wel onder voordeeliger voorwaarden de onderneming aan te vatten, ware slechts in de Staatscourant het rapport van den mijningenieur Douglas gepubliceerd en daarna b.v. een openbare inschrijving uitgelokt?

Achter de Ned.-Mijn E. en E. Mij. zit — dit is van algemeene bekendheid — een koopmaan in Suriname, tevens Noorsch consul. De oprichter is diens eerste bediende. Hieruit verklaart zich de naam van Noorsch-Nederlandsche Combinatie en tevens het feit, dat de oprichter, immers kantoorbediende, persoonlijk met slechts *f* 1000 (het Ned. kapitaal) bij de onderneming betrokken is."......

Het artikel eindigt met een krasse beschuldiging van favoritisme aan het adres van de West-Indische Afdeeling van het Departement van Koloniën, een beschuldiging die de Regeering niet op de ambtenaren mag laten zitten. Wij herhalen daarom wat wij in een vroeger nummer schreven, n.l. dat het wenschelijk zou zijn dat een lid van de Staten-Generaal den minister van Koloniën om inlichtingen vroeg.

In het nummer van 21 Mei, eerste avondblad, komt de redactie van „De Telegraaf" op de zaak terug om er op te wijzen, dat het van overheidswege vóór

alles plicht schijnt een duidelijke uiteenzetting te leveren van de zaak, zooals zij zich van meet af aan heeft opgebouwd.

* * *

„In- en Uitvoer" van 19 Mei geeft een zeer waardeerende bespreking van het Rapport van de Studiecommissie van het Suriname-Studie Syndicaat. De bespreking eindigt aldus:

„Woorden zijn er genoeg gesproken, thans is het wachten op daden. Reeds was in de dagbladen te lezen dat de Minister van Koloniën in zijn Kabinet een bespreking over deze aangelegenheid heeft gehouden met de verschillende oud-Gouverneurs der kolonie; tot welke slotsom deze bespreking heeft geleid is echter nog niet gebleken. Daarom is de vraag nu: Wat zal de Regeering doen? En wat de Staten-Generaal?"

* * *

In „De Nieuwe Courant" van 25 April en 13 Mei een artikel van Joh. F. Snelleman, getiteld „Guiana", waarin de schr. op zijn gewone, onderhoudende manier aan de lezers veel wetenswaardigs mededeelt over dit merkwaardige deel van Zuid-Amerika. Het is ongelooflijk zooveel wetenschap als in die 12 kolommetjes is verwerkt. Men leert daaruit heel wat meer en op prettiger wijze van Guiana dan uit menig deftig aardrijkskundig handboek. Artikelen om uit te knippen en te bewaren voor herlezing.

* * *

H. M. de Koningin heeft bekrachtigd o. m. de benoeming tot correspondent van de wis- en natuurkundige afdeeling van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, van Dr. P. C. Flu, directeur van het Geneeskundig laboratorium te Weltevreden.

Dr. Flu is Surinamer van geboorte en heeft zijn eerste opleiding tot geneesheer genoten aan de Geneeskundige School te Paramaribo.

Curaçao.

De Begrooting voor 1920 in de Eerste Kamer.

Persstemmen uit de Kolonie.

De „Amigoe di Curaçao" heeft aan deze behandeling eenige artikelen gewijd, en eenige zonderlinge punten daaruit naar voren gebracht. O.a. wees het blad op de opmerking over „de waterschappen", die wij een „canard" meenden te mogen noemen. Ten slotte schrijft hij over het drankmisbruik als volgt:

Een vreemdsoortigen indruk maakt zoowel in het Voorloopig Verslag als in het Antwoord daarop, de vraag omtrent het drankmisbruik in onze kolonie.

Door een der leden der Eerste Kamer wordt onder § 7 van de Algemeene Beschouwingen gezegd:

„Het steeds toenemend drankmisbruik op Cura-„çao moet met kracht worden bestreden. Kan de „Minister eenige cijfers opgeven over het gebruik „gedurende de tien laatste jaren op de verschillende „eilanden?"

Wij zouden hier kunnen vragen, op grond van welke gegevens die Senator tot de conclusie komt van het steeds toenemend drankmisbruik op Curaçao? Blijkbaar heeft hij zelf die gegevens niet, want hij vraagt den Minister ze over te leggen. Doch hoe kan hij dan a priori spreken van „steeds t o e n e m e nd drankm'sbruik?

Ook ingeval het hem er om te doen was, dat er meer publiciteit aan die cijfers gegeven zou worden, gaat zijn conclusie niet op. Want juist de laatste

jaren vertoonen die cijfers een grooten teruggan[g]
Men oordeele

1911,	1912,	1913,	1914,	1915,
459 1000 L.	457 1000 L.	562 1000 L.	510 1000 L.	445 1000 L.

1916,	1917,	1918.
570 1000 L.	276 1000 L.	336. 1000 L.

De groote sprong in 1916 op 570.000 L. verli[est] alle waarde, als men weet, dat in het jaar daar[op] volgende de accijns van 25 op 50 cts. per L. van pct. verhoogd werd. Reden waarom alle imp[or]teurs er voor zorgden een grooten voorraad nog b[ij]tijds tegen den lagen accijns van 25 cts. in te sla[an] juist gelijk men ook nu druk in de weer is hetzelf[de] te doen. Logisch zou het zijn het gemiddelde v[an] de jaren 1916 en '17 te nemen en dan komt men [op] 423.000 Liter, wat toch nog lager is dan het jaar [te] voren. Zóó toonen de cijfers dat er sinds 1913 e[en] geregelde teruggang valt op te merken. Men he[eft] evenmin recht om dien teruggang te bewijzen d[oor] het groote aantal werklieden aan te halen, die na[ar] Cuba vertrokken zijn, een categorie van person[en] die zeker onder de vaste kliëntéle van de rumta[p]pers mogen gerekend worden. Want die uittocht na[ar] Cuba kan op de bovenstaande cijfers niet van d[en] minsten invloed geweest zijn, omdat de gro[ote] stroom naar Cuba eerst begon in het begin van h[et] vorig jaar. En, over 1919 zijn de cijfers nog ni[et] gepubliceerd.

Doch waarom hebben de adviseurs van den M[i]nister in de Memorie van Antwoord ook niet daar[op] gewezen? Precies dezelfde gegevens stonden o[ok] hun ten dienste. Ja, zij schijnen er zelfs geen eig[en] opinie op na te durven houden, want na bove[n]staande cijfers te hebben meegedeeld, wagen [zij] schuchter de veronderstelling: „Dat het invoercij[fer] „in de jaren 1917 en 1918 belangrijk g e d a a[ld] „is, k a n het gevolg geweest zijn van storing in h[et] „scheepvaartverkeer."

Zij wisten dus niet eens, dat in 1917 er een verh[oo]ging van accijns had plaats gevonden, van daar e[en] plotselinge stijging in 1917 en een evenredige d[a]ling in 1918.

En daarmee rekening houdend blijkt, dat reeds v[an] 1913 af de invoer van gedistilleerd een geregeld[e] teruggang aanwees. En niettegenstaande bove[n]staande conclusies en zelfs dat ondanks hun eig[en] conclusie hen tot overtuiging gebracht heeft, d[at] minstens in de laatste twee jaren een aanmerkelij[ke] vermindering van drankmisbruik te constateer[en] valt, blijven zij in hun slotalinea toch nog vast h[ou]den aan de opgedrongen meening van den Sena[tor] (door niets bewezen.) Want zoo laten zij den Min[is]ter zeggen:

„De ondergeteekende zal de bijzondere aandac[ht] „van den Gouverneur vestigen op de betoogde we[n]„schelijkheid om het t o e n e m e n d drankm[is]„bruik met kracht te bestrijden."

Men begrijpe ons goed.

Wij beweren volstrekt niet, dat het gebruik v[an] sterken drank in onze kolonie binnen m a t i g[e] perken blijft. Evenmin zijn wij tegen het beteugel[en] van het m i s b r u i k maken van sterken dran[k]. Elke poging daartoe in het werk gesteld, kunnen w[ij] niet anders dan toejuichen en zullen wij van har[te] steunen.

Waar wij tegen op komen, dat is alleen de foutie[ve] redeneering en de valsche conclusies van het Voo[r]loopig Verslag en de Memorie van Antwoord en d[e] geringe kennis van onze kolonie bij de Adviseurs va[n] den Minister.

Stijving van de schatkist.

De Gouverneur had aanvankelijk beloofd, me[t] ingang van 1 Mei 1920 de buitengewone inkomste[n]belasting, waarover onlangs in den Kolonialen Raa[d]

geklaagd, te zullen intrekken. Het lag in de bedoeling, tegelijkertijd de gewone inkomstenbelasting te herzien. Dit laatste ontwerp is niet tijdig gereed kunnen komen, en nu wil de Gouverneur beginnen met eene ,,zeer geringe'' verhooging van het bestaande tarief der inkomstenbelasting en tevens eene verhooging van de accijns op het gedistilleerd, die drie jaren geleden reeds met 100 pCt. is verhoogd. Eerstgenoemde verhooging zal voor belastingbetalers die in de kolonie wonen, 15 pCt. meer vorderen, van die daarbuiten en van rechtspersonen 60 pCt. Hoeveel zij zal opbrengen, raamt de M. v. T. niet. Wel wordt meegedeeld, dat van accijnsverhooging ruim ƒ 100.000.— wordt verwacht. Tegenover de ƒ 80.000.— verlies aan opbrengst door de afschaffing der buitengewone inkomstenbelasting, leveren de nieuwe voorstellen dus nog een belangrijk voordeeltje voor de koloniale kas op. Dat de belastingschroef nog niet zoo erg aangedraaid is, als in het moederland, blijkt uit enkele cijfers, die de M. v. t. meedeelt uit het bestaande tarief der inkomstenbelasting. Bij progressieve heffing wordt van ƒ 12.200.— betaald ƒ 427.—, van ƒ 17.000.— ƒ 765.—, van ƒ 19.400.— ƒ 970.—. Dat zal den heeren tegenvallen, als zij met verlof komen.

De ,,Amigoe'' schreef over dit accijns-ontwerp:

,,In verband met de spoedig te verwachten verhooging van accijns op het gedistilleerd, nemen de kooplieden alhier reeds bijtijds hun maatregelen. Alles wat aan sterke dranken in het Entredepot was opgeslagen, is daaruit reeds opgehaald.

Een groote nieuwe voorraad van gedistilleerd is reeds aangekomen of nog onderweg, om bijtijds nog onder de oude wet tegen den lagen koers te kunnen worden ingeklaard. Reusachtige sommen aan accijnsrechten zijn dezer dagen de koloniale kas binnengevloeid en zijn nog te verwachten. Alléén aan accijns op zuivere alcohol (waarvoor tot nu toe 1 fl. per L. wordt betaald) heeft het Gouvernement in den laatsten tijd de som van 100.000 fl. ontvangen.

De Koloniale Raad heeft hierom besloten, dit ontwerp spoedig te behandelen, en den volgenden dag stond de verordening in het Publicatieblad, zoodat alle bestellingen, die onderweg waren volgens de nieuwe bepalingen belast werden.

Hernieuwing van de diplomatieke betrekkingen.

Reuter seint uit Caracas, dat de gevolmachtigden van Nederland en Venezuela het protocol hebben onderteekend tot vernieuwing van de diplomatieke betrekkingen, in 1908 verbroken.

Mijnbouwkundige dienst.

Van een mijnbouwkundigen dienst in samenwerking met Suriname, waarvoor de Koloniale Raad de gelden toegestaan heeft, komt voorloopig niets. Overleg met den Gouverneur van Suriname heeft den Minister aangetoond, dat dit denkbeeld, althans voorloopig, ter zijde moet worden gesteld. Misschien is daarbij aan de resultaten der gezamenlijke landbouw-inspectie gedacht. Niettemin zal de kolonie Curaçao haar mijnbouwkundig ingenieur krijgen voor het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheid van Willemstad van eene drinkwaterleiding te voorzien. Bij de volgende koloniale begrooting wil men de positie van dezen ingenieur, wiens werkzaamheden op den duur zich niet tot de studie der watervoorziening behoeven te beperken, regelen.

Voz di Pueblo gelogenstraft!

R....en wat aangaat het wijzigen van het Reg. Regl. Och... de ,,Amigoe'' houdt zich wel ál te naief. Of zou het blad werkelijk niet weten wat daaraan vastzit en dat een wijziging niet zoo maar in een vloek en een zucht tot stand komt.''

Zie K. W. van 25 Maart 1920 no. 13, bladz. 14, 2e kolom: ,,Hard-gaat-ie!''

Aruba.

Volgens een verslag van de vergadering der ,,Gustaaf Adolf-Vereeniging'' is volgens het ,,ondersteuningsplan'' een bedrag voor Aruba beschikbaar gesteld.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Nederland in Spitsbergen.

Bij den strijd, die kort geleden gevoerd is, over de bepaling van de vlag waaronder Spitsbergen zou komen te staan, hebben wij er niet veel voor gevoeld de Nederlandsche historische herinneringen in territoriale aanspraken om te zetten. In de toewijzing aan Noorwegen hebben wij de beste oplossing gezien. Maar iets geheel anders is 't natuurlijk, Nederland weer een plaats te zien innemen onder de natiën, die haar ondernemingsgeest op die ver gelegen maar rijke eilandengroep richten. En het verheugt ons nu uitermate thans reeds het vertrek aangekondigd te zien van een vreedzame expeditie, die, naar het zich laat aanzien, voor Nederland een eerste plaats gaat vermeesteren bij de ontginning van de veelbelovende steenkolenvelden. Den 5en Juni verlaat de ,,Mont Cenis'' Rotterdam met een goed samengesteld en goed georganiseerd gezelschap, om een nader onderzoek in te stellen naar het 400 vierkante mijlen groote concessiegebied van de Isefjord Coal company, aanvankelijk een Noorsche maatschappij, waarvan echter meer dan de helft der aandeelen in Nederlandsche handen zijn overgegaan.

Gaat het initiatief uit van den heer Dresselhuys, chef van ,,van der Eb en Dresselhuys' scheepvaart-maatschappij'', die zelf mee gaat om de expeditie te installeeren, na zijn vertrek uit Spitsbergen, zal de leiding overgaan in handen van den ingenieur L. Mangelaar Meertens. Leider van de geologische afdeeling is de ingenieur E. C. Abendanon, luitenant ter zee A. J. Dijkshoorn zal de terreinen in kaart brengen. Verder bestaat het personeel uit een dokter, 2 landmeters, een assistent-ingenieur, een Duitsch ingenieur met assistent, 52 uitgekozen mijnwerkers, 2 marconisten voor de draadlooze installatie, 2 kapiteins en 2 machinisten voor de barkassen, 2 koks en 2 stewards, bij de geologische afdeeling zijn opnemers en dragers ingedeeld. Dan gaan 2 Rotterdammers uit particuliere belangstelling mee, een Noor, voor de Noorsche belangen in de maatschappij, en 5 Noorsche surveyors, die 't land kennen. Mevrouw Abendanon vergezelt haar echtgenoot.

De voorraden worden meerendeels uit Rotterdam meegenomen. Te Christiania worden de barakken ingenomen, die voor een overwintering zullen zijn ingericht. De helft van de expeditie blijft n.l. op Spitsbergen om de dadelijk aan te pakken ontginning door te zetten. Dit jaar denkt men al ongeveer 2000 ton kolen te kunnen leveren. De werkzaamheden zullen, als de uitkomsten aan de verwachtingen beantwoorden, later natuurlijk erg uitgebreid moeten worden. Op het Kaap Bohman-schiereiland beslaat de dicht aan de oppervlakte liggende kolenlaag 8 KM². De beddingen op dit schiereiland worden op 16 millioen ton geschat.

De Nederlandsche ondernemingsgeest doet zich hier van zijn beste en mooiste zijde kennen. Zonder veel ophef is een kranig stuk organisatiewerk volbracht, kranig ook in zijn verder streven, dat niet alleen voor Holland tot roem en voordeel wil worden, maar dat mede beoogt aan het overal nijpend kolengebrek tegemoet te komen.

Japan—Nederland.

Na de ontboezeming, die wij gaven bij de verblijdende berichten over de toebereidselen, die Japan maakte om het Nederlandsche eskader en den nieuw optredenden Nederlandschen gezant feestelijk en luisterrijk te ontvangen, zullen wij nu de bijzonderheden over de ontvangst niet weergeven, welke uitvoerig in de dagbladen hebben gestaan. Maar toch meenen wij even te moeten releveeren, dat die berichten gewag maken van hartelijkheid en vriendschapsbetuiging, die uitsteekt boven alles wat Japan in dit opzicht ooit voor andere nationaliteiten gedaan heeft, en dat daarbij de herinneringen aan de vroegere banden tusschen Nederland en Japan op de meest sympathieke wijze werden opgehaald. Brengen wij voor deze herinneringen het werk ,,Japan-Nederland in Oost-Azië'' van G. Nypels (Erven Loosjes, Haarlem) weer onder de aandacht, dat een goed beknopt overzicht bevat van de geschiedenis der Japansch-Nederlandsche relatiën; wat het eerste betreft, de hartelijke vriendschapsbetuigingen, hopen wij dat de beteekenis hiervan ten volle door Nederland zal worden begrepen. Een achttal jaren geleden werd van die zijde een dreigende storm verwacht, nu waait uit dien hoek een weldadige wind! Instede van in vijan-

delijke, naijverige bedoelingen, uit Japan zich in wenschen tot gemeenschappelijk samengaan. Een zoodanig begin is voor onzen gezant den heer de Graeff, veelbelovend; ons volk in moederland en kolonie toone echter ook, dat de goede wil niet slechts van een zijde komt.

Een E. S.-telegram uit Tokio meldt, dat 4 schepen van de Osaka-Chosen Kaiska van begin Juni af een geregelden dienst Japan—Java—Nederland openen. Misschien is dit niets anders dan de aanvang van de vaart Japan—Hamburg, via Britsch Indië. Voor een geheel nieuwe onderneming zou de aankondiging per telegram op korten termijn iets ongewoons zijn. In elk geval blijkt, dat van een geregeld scheepvaartverkeer tusschen Japan en Nederland goede vruchten worden verwacht en dat is een verblijdend teeken.

Afschaffing van de kasteninstelling in Britsch-Indië.

Bij gelegenheid van de eerste steenlegging van de Maratha-boarding te Nasik, heeft de Chatrapati Maharajah van Kolhapoer, een maand geleden, een rede gehouden, die zeer de aandacht getrokken heeft, doordien hij het Boedhistische kastenstelsel daarin aanviel en veroordeelde. Hij verklaarde zich in dit opzicht een bekeerling van de inzichten, waarin hij was opgevoed en die hij lang als onaantastbaar beschouwd had. Vroeger kwam de gedachte niet bij hem op, dat hij de ontwikkeling van anderen belette en achtte hij het een inbreuk op zijn godsdienst de leiding op zich te nemen van vergaderingen, waartoe andere kasten toegang hadden. Nu spoort hij de leiders aan om niet kortzichtig te zijn, om zich meer op de toekomst dan op het verleden te richten. Dan zullen zij inzien, dat opheffing van 't kastenstelsel een noodzakelijkheid is. Hij noemde bestendiging er van zelfs een zonde.

De Maharajah zou het als de gelukkigste dag van zijn leven beschouwen, wanneer hij wist te bereiken, dat men de menschen niet meer als laag staande zou beschouwen om hun geboorte. Zijne pogingen, aangewend om betere begrippen ingang te doen vinden, hebben echter nog tot geen resultaat geleid. De schijnheiligheid der geboorte, die de Brahmanen boven de overigen verheft, is niet langer toelaatbaar. Er moet voor allen een gelijke maatstaf van geboorte aangenomen worden. De Brahmanen moeten 't voorrecht prijsgeven der godsdienstige ceremoniën. Goed beschouwd staan de Brahmanen in een lageren rang dan de Khastriyars.

De Britsche regeering heeft de onderwijsinrichtingen voor iedereen opengesteld. Wij kunnen in geen der Boedhistische instellingen een parallel vinden voor de gelegenheid tot ontwikkeling, welke gegeven is sedert de regeering van koningin Victoria en onder hare opvolgers. Maar de Brahmanen houden de godenspijs der leering naijverig in hunne handen. Zij roepen om Home rule, in de hoop de macht in handen te kunnen houden, en stellen hen, die voor democratische uitbreiding van de volksbevoegdheid zijn, voor als vijanden van 't land.

Men heeft den Maharajah voor de voeten geworpen, dat hij in zijn eigen gebied zijn onderdanen zelf nog geen zelfbestuur gegeven heeft. Hij heeft daarop geantwoord, dat hij aarzelt een constitutioneele omkeer tot stand te brengen, zoo lang het algemeen peil van ontwikkeling der lagere klassen niet opgevoerd is tot dat der hoogere. Het toekennen van politieke bevoegdheden aan een massa van kiezers, die niet genoeg ontwikkeld zijn om een begrip van hunne rechten te hebben, zou een gevaar voor allen opleveren.

Daarom moet „opvoeding en ontwikkeling" als eerste eisch gelden en doorgevoerd worden. De verantwoordelijkheid voor de regeeringsdaden zal van den enkeling op de gemeenschap overgaan. Juist opdat de macht en de invloed van geen kaste het geheel zal beheerschen, moet eerst bekwaamheid van allen bereikt worden.

Een oud Aryan gebruik laat den vader zich terug trekken als de zoon in staat geworden is de lasten van het huishouden op zich te nemen. In overeenstemming met dit gebruik, denk ik, zeide de vorst, met pensio te gaan, wanneer mijne onderdanen in staat zijn vo zich zelf te zorgen, en hij hoopt, dat het niet lang z duren om tot verwezenlijking hiervan te kunnen kome

Het grootste Rijk der aarde.

Als wij de cijfers van André Tribourg, uit de „Peti Parisien" mogen overnemen, strekt het gebied, dat te genwoordig om den Indischen Oceaan onder Britsch vlag staat, zich uit over het indrukwekkende aantal va 29.500.000 vierkante K.M. Hiervan liggen 8 millioen i Azië, 13 millioen in Afrika, 8.5 millioen in Australië Daar Groot Brittanië zelf maar 314000 vierk. K.M. mee is het Rijk om den Indischen Oceaan bijna het honderd voud van het moederland. Het is bewoond door 42 millioen zielen, die de grootst denkbare mengelin van menschelijke wezens vormen.

Engeland heeft post gevat op alle toegangen naa dien Oceaan en voert er het meesterschap.

De schrijver had er, om den gewilden indruk te ver sterken en te vervolledigen, nog kunnen bijvoegen, hoe veel vierkante K.M. het gebied, dat in Noord- en Zuid Amerika tot het Britsche Rijk gerekend wordt, beslaat

Het rantsoen in Katanga.

Generaal Tombeur, vice-gouverneur generaal va Katanga heeft, onder dagteekening van 13 Augustu 1919, een ordonnantie uitgegeven, bevattende verschil lende hygienische maatregelen voor de neger-arbeider in die provincie. Zoowel voor het heil der bevolking als ten bate van de ontwikkeling van dat gedeelte va Kongo, acht Tombeur het niet alleen noodig verschil lende middelen aan te wenden voor de verpleging va de vele zieken en ter verbetering van de huisvesting e samenleving van zieken en gezonden, maar wil hij voor al ook het weerstandsvermogen van de arbeiders ver hoogen.

Het *Bulletin officiel du Congo belge* van 15 Maart bevat deze ordonnantie. Zij behandelt d organisatie van den hygiënischen dienst voor de nijver heid, de certificaten voor lichamelijke geschiktheid voorts kleeding, legering, werving en afdanking, rant soen, transport, huisvesting, leiding der arbeiderskam pen, geneeskundige verzorging, statistische gegevens enz., enz.

Wij nemen hier alleen eenige bepalingen betreffende het rantsoen der inlandsche arbeiders over.

Dit moet voor ieder, die bij den landbouw of in de nijverheid te werk gesteld is, wekelijks ten minste de volgende spijshoeveelheden bedragen.

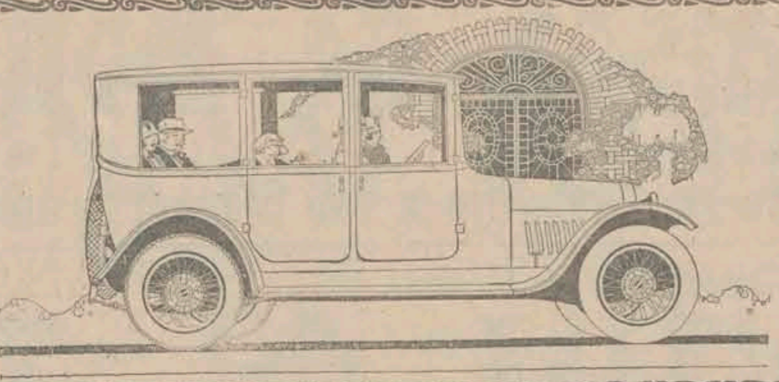
7000 gr. mais-meel of maniok-meel, 1500 gr. versch vleesch, 500 gr. boonen, 300 gr. palm-olie, 105 gr. zout 500 gr. arachides.

Naar gelang de plaatselijke omstandigheden het mo gelijk maken, moet hieraan één KG. groenten en ver sche vruchten toegevoegd worden.

Rijst kan in plaats van het vermelde meel verstrekt worden, waarbij 750 gr. gelijk gesteld worden met 1 KG. meel. Wanneer geen versch vleesch te krijgen is, kan dit vervangen worden door een gelijke hoeveelheid versche visch, of door geconserveerd vleesch, berekend op 600 gr., rookvleesch op 500 gr., gerookte visch op 800 gr. voor 1 KG. versch vleesch. Ook de vervanging van palmolie is geregeld. Worden andere wijzigingen noodig of on vermijdelijk geacht, dan moet de goedkeuring verkre gen worden van den *médecin inspecteur de l'hygiène industrielle.*

Het verkoopen en opkoopen van waren, die als rant soen uitgereikt worden, is verboden en strafbaar ge steld.

Bovendien is het zorgen voor een voldoende hoeveel heid drinkwater den werkgevers voorgeschreven.

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f $0.01\frac{1}{2}$;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f $0.04\frac{1}{2}$ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. *f* 0.25, porto *f* $0.01\frac{1}{2}$.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op **schriftelijke aanvraag** bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

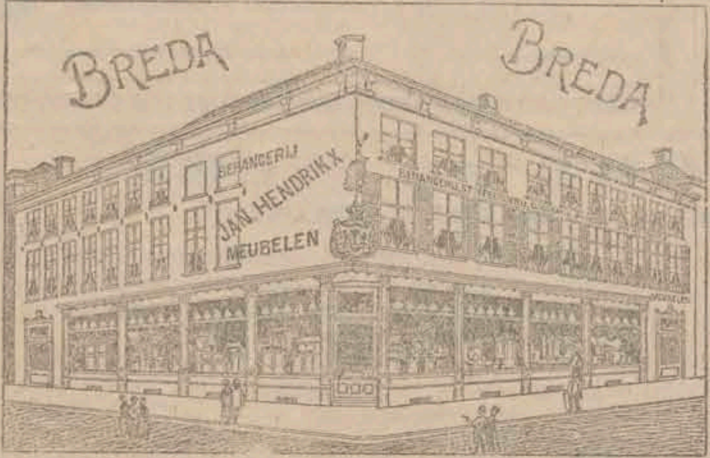
MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902. 30

BOSCHSTRAAT 1. 104

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 ...... Telefoon 2005

Noordeinde 17a ... Telefoon 6537 159

.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ....

Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

Electro-techn. en Mechanisch Bureau

„HOLLAND"

ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG - TEL. H. 4738

Electriciteit op elk gebied.

Groote keuze Electrische Ornamenten, enz.

61 *Baden, Geysers, Waschtafels.*

N.V. Autogarage „CITO"

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

160

Luxe Verhuur-Auto's

J. P. KUIJPERS v/h Coupe fir. Domb...

1ste Klas Inrichting voor:

DAMESKLEEDING NAAR MAAT

Specialiteit in Amazone Costumes

BONTMANTELS EN PELTERIJEN

Den Haag - Oude Molstraat 11 - Telefoon H. 93..

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co 165

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering

Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

1

Voor Voorjaar en Zomer

komen onze collecties geregeld aan.

LINGERIES VOOR DAMES EN KINDEREN.

Blouses	**Echarpes**
Costumes	**Zomerstoffen**
Sportjassen	**Zephyrs**

GEBRs HEHENKAMP

Heerenkleermakers

Dameskleermakers

Bontwerkers 34

Lange Voorhout 25

133

Modemagazijnen

van Bommel

202 Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

Stroohoeden

Boorden - Manchetten

Overhemden

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-9 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te *Den Haag* en J. G. COSTER te *Winnipeg.* 95

5 pCt. Pandbrieven *tegen beurskoers.*

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk dat aan bijzondere eischen voldoet.